

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Helmikuu 2021	Tekijä/tekijät Mirkku Valkola
Koulutusohjelma Liiketalous		
Työn nimi HAAPAJÄRVEN KAUPUNGIN VETOVOIMAISUUS YKSILÖN NÄKÖKULMASTA		
Työn ohjaaja Marko Ovaskainen		Sivumäärä 43 + 10
Työelämäohjaaja		
<p>Opinnäytetyössä on tutkittu Haapajärven kaupungin vetovoimaisuutta yksilön näkökulmasta vuonna 2018. Vastaavaa on tutkittu aikaisemmin vuonna 2006. Tämän tutkimusajankohdan jälkeen Haapajärvellä on näiden 12 vuoden aikana tapahtunut paljon. Siitä syystä on myös ollut perusteltua tutkia asiaa uudelleen. Haapajärvi on pysynyt muuttotappiopaikkakuntana. Silti sitä pidetään viihtyisänä ja asukaslähtöisenä maalaismaisena kaupunkina.</p> <p>Teoreettinen viitekehys tarkastelee niin mielikuvaa kuin myös odotuksien vaikutusta mielikuvien syntymiseen. Digitalisaation mahdollisuudet ovat nousseet esiin etätyön ja -opiskelun mahdollisuuksien lisääntyessä.</p> <p>Empiirisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmänä käytettiin Webropol-kyselyä, joka koostui strukturoiduista ja avoimista kysymyksistä. Itse kysely julkaistiin Haapajärven kaupungin ja Haapajärven Yrittäjien Facebook-sivuilla. Sitä sai myös vapaasti jakaa eteenpäin. Tutkimuksen kohdejoukko valikoitui täten tietyllä sattumanvaraisuudella, mutta kyselyn alussa ohjeistettiin tarkemmin sitä, kenelle kysely on tarkoitettu. Kysymykset itsessään olivat sellaisia, että jos vastaaja ilmoitti, ettei hänellä ole mitään henkilökohtaista suhdetta Haapajärvellä asumiseen, hänet ohjattiin pois kyselystä. Kaiken kaikkiaan vastauksia kyselyyn saatiin 150 kappaletta.</p> <p>Tarkasteltaessa muuttohalukkuutta pois Haapajärveltä, nousivat esiin samat asiat sekä vetovoimaa alueelle lisäävänä että sieltä pois työntävänä tekijänä. Puoliso, perhe, lapset ja oma koti toisaalta pitivät ihmisiä paikkakunnalla, mutta samalla olivat myös tekijöitä, joiden vuoksi joko harkittiin muuttoa pois Haapajärveltä tai ne olivat este siihen, ettei Haapajärvelle muutettu. Haapajärvelle muuttamisen esteeksi nousi myös omistusasunto jollain lähipaikkakunnalla ja sen myymisen esteet. Kyselyyn vastanneet arvostivat Haapajärven maisemia ja luontoa sekä pitivät sen ihmisiä pääosin ystävällisinä. Selkeästi parhaimmat arviot palveluista saivat ruokakaupat ja paikkakunnan liikuntamahdollisuudet. Alhaisimmat arviot tulivat työvoimapalveluille ja vanhustenhoidolle. Myös tiestön kunto sai paljon sanallisia moitteita.</p>		

Asiasanat

Asukastyytyväisyys, muuttoliike, palvelut, vetovoimatekijät

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date February 2021	Author Mirkku Valkola
Degree programme Business administration		
Name of thesis THE ATTRACTIVENESS OF THE CITY OF HAAPAJÄRVI FROM AN INDIVIDUAL PERSPECTIVE		
Instructor Marko Ovaskainen	Pages 43 +10	
Supervisor		
<p>The thesis has examined the attractiveness of the city of Haapajärvi from the perspective of the individual in 2018. The same has been studied earlier in 2006. After this research period, much has happened in Haapajärvi during these 12 years. For that reason, it has also been justified to re-examine the matter. Haapajärvi has remained a place of loss of migration. Still, it is considered a cozy and resident-oriented rural town.</p> <p>The theoretical framework examines both the image and the effect of expectations on the formation of images. The opportunities for digitalization have emerged as the opportunities for teleworking and learning increase.</p> <p>The data collection method of the empirical study was the Webropol survey, which consisted of structured and open-ended questions. The survey itself was published on the Facebook pages of the City of Haapajärvi and Haapajärvi Entrepreneurs. It was also free to pass on. The target group of the study was thus selected with a certain randomness, but at the beginning of the survey, more detailed instructions were given as to who the survey is intended for. The questions themselves were such that if the respondent stated that he had no personal relationship with living in Haapajärvi, he was directed away from the questionnaire. In total, 150 responses to the questionnaire were received.</p> <p>When looking at the willingness to move out of Haapajärvi, the same issues emerged as a factor that increases the attractiveness of the area and pushes it out. The spouse, family, children, and own home, on the other hand, kept people in the locality, but at the same time there were factors that either made moving out of Haapajärvi considered or were an obstacle to not moving to Haapajärvi. Owned housing in a nearby locality and obstacles to selling it also became an obstacle to moving to Haapajärvi. Respondents appreciated the scenery and nature of Lake Haapajärvi and considered its people to be mainly friendly. By far the best reviews of the services were given to the grocery stores and the local Sports Facilities. The lowest estimates came for employment services and care for the elderly. The condition of the road also received a lot of verbal criticism.</p>		
Key words Attractiveness factors, migration, resident satisfaction services		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 KAUPUNKI	3
2.1 Väestö	3
2.2 Elinkeinoelämä	5
2.3 Palvelut.....	6
2.4 Vapaa-ajan mahdollisuudet	6
2.5 Asuin- ja elinympäristö.....	7
3 ELÄMÄÄ MAASEUTUKAUPUNGISSA	8
3.1 Asuin- ja elinympäristö.....	8
3.1.1 Maaseutua vai kaupunki – rajanvedon ongelma	9
3.1.2 Asuinympäristö kilpailutekijänä	9
3.1.3 Asuinympäristö yksilön näkökulmasta	10
3.1.4 Vetovoimaisuuden kehittäminen	11
3.2 Kaupunki-imago.....	14
3.2.1 Imago käsitteenä.....	15
3.2.2 Digitalisaation mahdollisuudet	21
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA MENETELMÄT	23
4.1 Tutkimustehtävä ja sen rajaus.....	23
4.2 Tutkimuskysymykset	23
4.3 Tutkimusprosessi ja menetelmät	24
5 TUTKIMUSTULOKSET	25
5.1 Mielikuva	25
5.2 Asuin- ja elinympäristö.....	27
5.3 Palvelut.....	29
5.4 Haapajärvelle muuttamisen syitä	30
5.5 Muuttohalukkuus pois Haapajärveltä	32
5.6 Toiselta paikkakunnalta Haapajärvellä työssä käyvät.....	34
5.7 Tuloksien vertailu aikaisempaan tutkimukseen.....	35
6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	38
6.1 Vastaukset tutkimusongelmiin.....	38
6.2 Kehittämisehdotukset	39
6.3 Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu.....	39
6.4 Tutkimuksen onnistuminen ja arviointi.....	40
LÄHTEET	41
LIITE Kyselylomake	

1 JOHDANTO

Maantieteellisten alueiden vetovoimaisuuden tutkimista voi tehdä monista lähtökohdista. Tässä tutkimuksessa tarkasteltavaksi valikoitui maaseutumainen pieni kaupunki Pohjois-Pohjanmaan etelärajalla aivan Keski-Suomen maakunnan läheisyydessä. Tutkimuksen tilaajana toimi Haapajärven Yrittäjät ry.

Haapajärven vetovoimaisuutta oli tutkittu viimeksi vuonna 2006. Tämä tutkimus toteutettiin uudelleen keväällä 2018 tämän opinnäytetyön kautta. Tässä opinnäytetyössä tuodaan esille tuoreemman tutkimuksen tuloksia sekä havaintoja mahdollisista eroista aikaisempaan tutkimukseen. Opinnäytteeseen kerätyssä aineistossa ei ole käsitelty korona-pandemian vaikutuksia, mutta niitä sivutaan joissain kohdin esim. alueen muuttoliikettä käsiteltäessä. (Keskipohjanmaa 2020.)

Peruslähtökohdat ovat pääosin pysyneet samoina kuin edellisessä tutkimuksessa: ”*Haapajärvi sijaitsee Nivala-Haapajärvi-seutukunnan ytimessä. Seutukunta on Oulun läänissä, Pohjois-Pohjanmaalla, ja siihen kuuluu Haapajärven lisäksi neljä muuta kuntaa. Haapajärven väkiluku on pienentynyt 1950-luvulta lähtien ja ennusteiden mukaan väkiluku pienenee jatkossakin. Elinkeinoelämä on kuitenkin vireää muuttotappiosta huolimatta. Alkutuotannon työllistävä vaikutus on pienenevässä, kun jalostus ja palveluelinkeinot työllistävät suuren osan. Merkittäviä kymmeniä työntekijöitä työllistäviä yrityksiä on kohtuullisesti. Haapajärven palveluista etenkin koulutuspalvelut ovat monipuoliset. Vapaa-ajanviettomahdollisuuksia löytyy monipuolisesti musiikin alalta, kulttuurista ja etenkin urheilusta.*” (Kupsala & Palola, 2006, 2.)

Aikaisemmassa tutkimuksessa tutkimuksen teoreettiseksi viitekehyyksi nostettiin alueellisen veto-voiman kahdeksan osatekijää. Niitä ei voida välttää tässäkään tutkimuksessa, joten vertailtavuuden vuoksi toistan näihin vetovoimatekijöihin liittyvää teoreettista viitekehystä tässäkin tutkimuksessa. Tuon kuitenkin esille myös päivitetymppää tietoa niiltä osin kuin sitä on ollut saatavilla. Teoreettiseen taustaan saadaan tässä tutkimuksessa myös uusi näkökulma tarkasteltaessa palveluihin kohdistettuja odotuksia suhteessa niiden laatuun (Grönroos 2000, 109).

Opinnäytetyö on koostettu siten, että johdannossa kerrotaan taustaa opinnäytetyölle ja sen aiheelle sekä tavoitteille. Toisessa luvussa esitellään tutkimuksessa käytetyt käsitteet, jotka pyritään pääosin pitämään samanlaisina kuin vuonna 2006 tehdyssä tutkimuksessa, jotta näiden tutkimusten vertailtavuus säilyisi.

Kolmannessa luvussa otetaan lähdeaineiston pohjalta teoreettinen perspektiivi tutkimusaiheeseen. Tämä luku on laaja. Tavoitteena on välttää kertaamista samoja teoreettisia lähteitä kuin aikaisemmassa tutkimuksessa ja valita tuorempi näkökulma Haapajärven vetovoimaisuuden käsittelyyn.

Neljännessä luvussa esitellään tutkimustehtävä ja sen rajaus. Tutkimuskysymykset tuodaan esille myös tässä luvussa. Tähän lukuun sisältyvät myös huomiot tutkimuksen toteutukseen ja sen menetelmiin liittyvistä asioista.

Viidennessä luvussa tarkastellaan tutkimustuloksia kerätyn aineiston pohjalta. Tässä luvussa myös verrataan nyt kerättyjä tutkimustuloksia aikaisemmin kerättyihin tuloksiin. Tarkastelussa ovat esillä lähinnä keskeisimmät havainnot niissä olleista eroista. Lisäksi tässä luvussa esitellään myös tutkimusaineistoa.

Kuudennessa luvussa esitetään pohdintaa ja tämän tutkimuksen johtopäätökset. Siinä tuodaan esille tutkimuksen toteutukseen vaikuttaneita seikkoja. Tutkimuksen tuloksissa käsitellään mielikuvaa, ympäristöä, palveluita, muuttamisen syitä sekä muita tekijöitä. Johtopäätöksissä esitellään myös mahdolliset kehittämissuhteet tulevaisuutta ajatellen.

2 KAUPUNKI

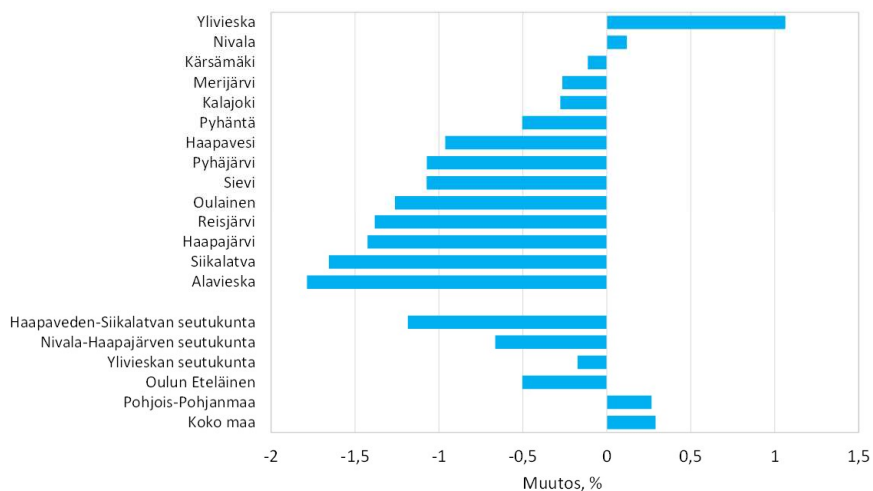
Haapajärvi on kaupunki Pohjois-Pohjanmaalla. Sen keskustaajama sijaitsee valtatie 27 (Kalajoki – Iisalmi) ja kantatie 58 (Kangasala – Kärsämäki) risteyksessä. Haapajärven läpi kulkevat myös rautatiet Iisalmi – Ylivieska ja Jyväskylä-Haapajärvi. Jälkimmäinen tosin on vain tavaraliikenteen käytössä. Haapajärven poikki virtaa myös Kalajoen yläjuoksu. Lähimpiin paikkakuntiin on etäisyyttä seuraavasti: Ylivieskaan 55 km ja Iisalmeen 100 km. Ouluun on matkaa 160 km ja Jyväskylään 180 km. Haapajärvi kuuluu Nivala-Haapajärvi-seutukuntaan, johon kuuluvat edellisten lisäksi kolme muuta kuntaa: Reisjärvi, Pyhäjärvi ja Kärsämäki. (Wikipedia 2020,) Haapajärvi tunnetaan myös Teekaupunkina, jossa on järjestetty lukuisia teeaiheisia tapahtumia, ja niiden ohella Haapajärven kaupunki on saanut oman nimikkoteen sekä astiaston (Teekaupunki 2020).

2.1 Väestö

Haapajärven kaupungin väestö on vähentynyt. Nivalan-Haapajärven seutukunnassa asui vuoden 2018 lopussa 28 482 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 345 henkilöllä. (TEM 2019) Tilastokeskuksen mukaan Nivala-Haapajärven alueelta muutti Ouluun noin 3600 henkilöä vuosien 1990–2016 aikana. Toisaalta Oulusta muutti tälle alueelle yhteensä noin 2070 henkilöä. Täten muuttotappiota Ouluun on näiden 26 vuoden ajalla ollut yhteensä noin 1530 henkilöä. Kaiken kaikkiaan alueen muuttotappio on näinä vuosina ollut noin 7750 henkilöä. (Muuttoliikenne 2018).

Väkiluvun muutosta kunnittain voi tarkastella Kuvasta 1. Oulun Eteläisen alueella vain kahdella paikkakunnalla on ollut väestön lisäystä. Näistä Ylivieska on ehdottomasti kasvavin ja tämän perusteella vetovoimaisin. Nivalassa on myös tapahtunut väestön määrässä vähäistä kasvua. Haapajärvi on menettänyt asukkaita kolmanneksi eniten. Verratessa Haapajärven väkiluvun muutosta Nivala-Haapajärven seutukunnan väkiluvun muutokseen voi kuvasta havaita, että Haapajärven muuttotappio oli alueeseen nähden kaksinertainen. Tarkastellessa alueen väestöennustetta Kuvan 2 mukaisesti Nivala-Haapajärvi alueella, on väkiluvun ennuste Haapajärvellä yhä hieman vähenevä (toiseksi ylin viiva). Täten sillä, miten kunta pystyy hyödyntämään vetovoimatekijöitä, on tulevaisuudessa entistä enemmän merkitystä. Kuvasta 2 voi nähdä myös sen, että yhtä voimakkaasti väestö on vähentynyt alueella myös Pyhäjärveltä. Muissa alueen kunnissa väestön menetys ei ole ollut yhtä suurta.

Väkiluvun muutos kunnittain 2016

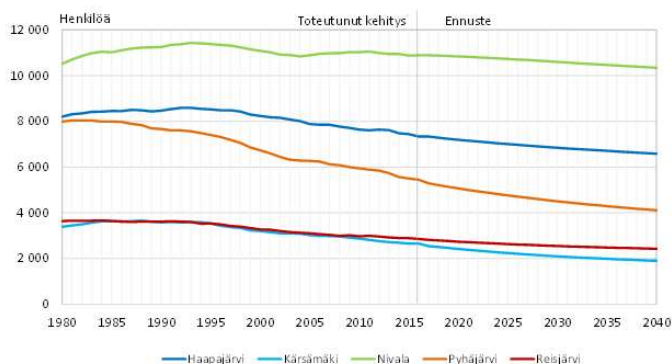

Vuoden 2017 kuntarajat
Lähde: Tilastokeskus

KUVA 1. Väkiluvun muutos kunnittain 2016 (Tilastokeskus)

Haapajärven kaupungin väestökehityksen osalta Kuvassa 1 Tilastokeskuksen luvut eivät muutoksena ole positiivisten kehitysten kuntien joukossa. Joskin on huomattava Kuvaa 2 tutkimalla, ettei väkiluvun kehityksen ennakoita tulevaisuudessa jyrkästi huonontuvan.

Väkiluku 1980–2016 sekä väestöennuste 2040 kunnittain Nivala-Haapajärven seutukunnassa

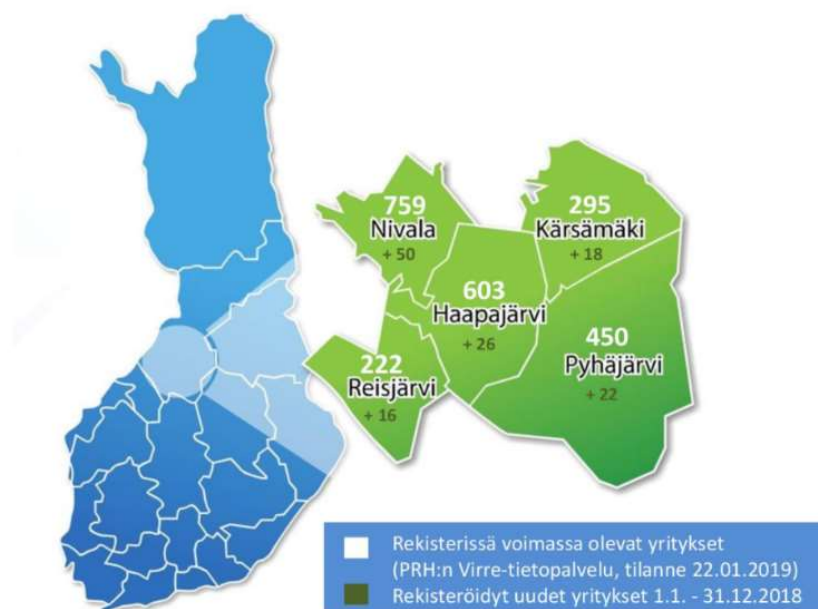
Vuoden 2017 kuntarajat
Lähde: Tilastokeskus, Väestöennuste 2015

KUVA 2. Väkiluku 1980–2016 sekä väestöennuste 2040 kunnittain (Tilastokeskus)

Omia vetovoimatekijöitään tietoisesti kehittämällä Haapajärven kaupungilla voi olla mahdollisuus pysäyttää tämä loivasti laskeva väkiluvun kehitys. Tässä tarvitaan kuntapäätäjiltä yksimielisyyttä ja sitoutumista pidemmän aikavälin suunnitelmiin.

2.2 Elinkeinoelämä

Yrityksien määrä Haapajärven alueella on kasvanut (Yritystilastot 2020). Tämä voi kertoa siitä, että yhä useampi uskoo yrittämisen olevan realistinen vaihtoehto omalle elinkeinolle. Toisaalta se voi myös kertoa vaihtoehtojen puutteesta työpaikkojen suhteen. Jos henkilö haluaa pysyä alueella, eikä hänelle ole sopivaa työtä tarjolla, yrittäminen nousee pohdintaan yhtenä elannon hankkimisen vaihtoehtona.

KUVA 3. Nivala-Haapajärvi alueen yritystilasto 2019 (Nihak 15.11.2020)

Alueiden kilpailukykyä on tutkittu muun muassa Keskuskauppakamarin teettämässä tutkimuksessa. Kilpailukyky on toimintaympäristön ja alueen ominaisuuksien summa. Jotta alue olisi kilpailukykyinen pitää alueella sijaitsevien yritysten toimintaedellytysten olla hyvät siten, että alue houkuttelee myös uusia yrityksiä sekä työvoimaa niiden käyttöön. (Alueiden kilpailukyky 2016). Tutkittaessa kaupan alan toimintaedellytyksiä ja sijaintiin vaikuttavia tekijöitä, nousivat esille seuraavat viisi tärkeintä vaikuttavaa tekijää:

1. Markkinoiden läheisyys
2. Liikenneyhteydet
3. Alue on kasvava
4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö
5. Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus

Näitä kaupan alan yritysten toimintaedellytyksiä tarkasteltaessa sijainti markkinoiden eli asiakaskunnan läheisyydessä on luonnollisesti tärkeä. Elinympäristön turvallisuus korostuu silloin, jos työntekijä työskentelee myöhäisinä ajankohtina yksin. Palvelualoilla pidettiin tärkeänä myös työvoiman saatavuustekijöitä. Elinkeinorakenteen yksipuolistuminen ja väestön määrän vähentyminen, ovat taas tekijöitä, jotka merkittävästi heikentävät yritysten toimintaedellytyksiä. (Alueiden kilpailukyky 2016.)

2.3 Palvelut

Haapajärven kaupunki tarjoaa asumiseen liittyviä palveluja kaupungin vuokra-asuntotoiminnasta vastaavan Kiinteistö Oy Haapajärven vuokratilat yhtiön kautta (Asuminen, Haapajärvi 2020). Lisäksi Haapajärven Vanhainkotiyhdistys ry tarjoaa vuokra-asuntoja vanhuksille ja vammaisille heidän elinolosuhteidensa, hoitomahdollisuuksiensa ja asuinolojensa parantamiseksi (Vuokra-asuminen, Haapajärvi, 2020). Haapajärven kaupungin palveluluetteloon kuuluvat myös Kaavoitus, Kansalaisopisto, Kirjasto, Liikuntapalvelut, Maaseutu ja lomitus, Nuorisotyö, Perusopetus, Varhaiskasvatus, Esiopetus, Kadut ja puistot, Kartat, Kulttuuri, Lukio, Matkailu, Opetus ja koulutus, Sosiaali- ja terveys, Ympäristö, Tontit ja rakentaminen sekä Haapajärven yrityspalvelut (Palvelut, Haapajärvi 2020). Näin ollen kunnan tuottama palvelutarjonta tarjoaa myös tutkimuksen kysymyksien jaottelulle oman pohjansa. Muihin palveluihin puolestaan kuuluvat kaikki muut alueella tuotetut palvelut, kuten kauppa, ravintola, hyvinvointipalvelut jne.

2.4 Vapaa-ajan mahdollisuudet

Vapaa-ajan harrastusmahdollisuuksia löytyy paljon kunnan tuottamien palveluiden parista. Esimerkiksi pesäpallokentät (4 kpl) ja jalkapallokentät (4 kpl) sekä sisäliikuntapaikat tarjoavat tilojen puolesta hyvät harrastusedellytykset. Näistä Haapajärven monitoimitaloa käytetään monipuolisesti erilaisiin urheilu-, kuntoilu- ja liikuntatahtumiin sekä myös messuihin, näyttelyihin ja konsertteihin. Lisäksi

koulujen liikuntatilat neljällä eri koululla ja myös uimahallin alakerran liikuntatila ovat käytettävissä erilaisille liikuntaharrasteryhmille. Uimahallissa on huomioitu esteettömyys. Siellä järjestetään vesijumppia useammalle ryhmälle. Haapajärven kaupunki pitää huolta myös seitsemästä julkisesta uimarannasta. Ulkoliikuntapaikkoina ovat tarjolla myös kuntoradat, Beach volley-kenttä, Frisbeegolfradat, juoksuportaat, pulkkamäki, tenniskenttä jne. (Liikuntapalvelut, Haapajärvi 2020.)

2.5 Asuin- ja elinympäristö

Ympäristön osalta tutkimuksessa tarkasteltiin asioita, joihin Haapajärven kaupunki voi vaikuttaa omalla päätöksenteollaan. Tässä yhteydessä voidaan puhua Haapajärven asuin- ja elinympäristöstä. Tähän liittyvät sekä koettu luonto että myös rakennettu kaupunkimiljöö. Tarkastelukohteita ovat muun muassa tiestöjen kunto ja ylläpito, puistojen kunto ja hoito, rakennukset, julkiset tilat ja yleinen siisteys. Nämä kuuluvat kaupungin eri vastuualojen alaisuuteen. Niin sanotut ympäristöpalvelut puolestaan kuuluvat peruspalvelukuntayhtymä Selänteen alaisuuteen (Ympäristöpalvelut, Selänne 2020). Niitä ei omana irrallisena kokonaisuutena myöskään tässä tutkimuksessa tarkastella. On myös huomioitava, että puhekielessä käsite ympäristö voi saada muitakin merkityksiä.

3 ELÄMÄÄ MAASEUTUKAUPUNGISSA

Elämää maaseutukaupungissa voidaan kuvata monella tavalla. Meidän tietomme ja henkilökohtaiset kokemuksemme asiasta vaihtelevat. Kun pohditaan alueen vetovoimaisuutta, nousee ainakin yritysten näkökulmasta esille alueen kilpailukyky ominaisuutena, joka kuvaa menestyvää yritystoimintaa. Kilpailukyky on myös asia, joka koskee työvoiman saatavuutta ja halua siirtyä alueelle. Kun alue on kilpailukykyinen, se ylläpitää niiden yritysten toimintaedellytyksiä, jotka jo sijaitsevat alueella. Samalla kilpailukyky vetää alueelle sekä uusia yrityksiä että työvoimaa yritysten käyttöön. Tämän vetovoiman myötä syntyvät myös mahdollisuudet alueen eri toimijoiden vuorovaikutukselle, verkostoitumiselle ja yhteistyölle. Se myös edistää eri toimijoiden uuden oppimisen kykyä ja uudistumishalua. Aluekehityksen vahvistuminen edellyttää sitä, että kilpailukykyyn eri osa-alueet ovat riittävän hyvällä tasolla. Tähän liittyy myös se, että eri alueiden ja kuntien pitäisi hakea yhteistä synergiaetua, jolla voitaisiin erottautua muista vastaavista asioista kilpailevista alueista ja kunnista. Alueen vahvuudet tulisi tunnistaa ja siihen liittyviä erilaistavia tekijöitä tulisi tuoda esille. Näin nämä samalla houkuttelisivat alueelle lisää yritystoimintaa, asukkaita ja lomailijoita. Samalla syntyisi ehkä myös erilaisia tapahtumia. Alueen vetovoimaisuudella on kasvua luovia vaikutuksia myös lähiseudulle. (Alueiden kilpailukyky 2019.)

3.1 Asuin- ja elinympäristö

Asuin- ja elinympäristön suhteen tässä tutkimuksessa pitäydytään aikaisemman tutkimuksen jaotteluperiaatteessa, jossa asuin- ja elinympäristön laadun elementit jaotellaan neljään pääelementtiin. Nämä ovat fyysinen, toiminnallinen, taloudellinen ja sosiaalinen ympäristö. *Fyysinen ympäristö* sisältää sekä rakennetun että luonnon ympäristön. Tässä rakennettua ympäristöä ovat asuinmahdollisuudet ja kunnallistekniikka, joka liittyy asumiseen. Lisäksi rakennetulla ympäristöllä tarkoitetaan julkisten tilojen laatua ja arkkitehtuuria. *Luonnon ympäristöä* ovat kasvit, eläimet, maaperä ja vesi. *Toiminnallinen ympäristö* sisältää kaupungin tarjoamat palvelut. Näitä kaupungin tarjoamia palveluita ovat terveydenhuolto, päivähoito, yleissivistävä koulutus, viihde- ja kulttuuripalvelut sekä urheilumahdollisuudet. Toiminnalliseen ympäristöön liittyvät myös muut alueen asukkaille tuotetut palvelut, kuten kauppa, ravintola ja hyvinvointipalvelut. *Taloudelliseen ympäristöön* kuuluvat syntyvät elinkustannukset, joita ovat palveluiden hinnat, asumiskustannukset kokonaisuudessaan sekä veroäyrin hinta. *Sosiaaliseen ympäristöön* puolestaan kuuluvat eri toimijoiden välinen vuorovaikutus ja kaikki ne sosiaaliset verkostot, joissa ihminen päivittäin toimii. Näitä verkostoja on niin kotona, työpaikoilla, harrastuksien parissa kuin opiskeluiden äärellä. (Raunio & Linnamaa 2000.)

3.1.1 Maaseutua vai kaupunki – rajanvedon ongelma

Haapajärven asema maaseutumaisena kaupunkina lienee yhä selkeä. Aikaisemmassa vuonna 2006 tehdystä tutkimuksessa todettiin myös, että EU:n määritelmän mukaan kaikki pienet kaupungit luetaan maaseutuun kuuluviksi. Samaisessa tutkimuksessa tuotiin esille aiheeseen liittyen myös Tilastokeskuksen määritelmä, jossa alueet jaetaan kaupunkimaisiin kuntiin, tiheään asuttuihin kuntiin ja maaseutumaisiin kuntiin. Myös mielikuvissa ero maaseudun ja pienten kaupunkien välillä on epäselvä. (Kupsala & Palola 2006, 15.)

3.1.2 Asuinympäristö kilpailutekijänä

Kun puhutaan asuinympäristöstä kilpailutekijänä, siihen liittyy vahvasti käsite elinvoima. Tämä käsite puolestaan voidaan jakaa kahteen osaan ulkoiseen (makrotekijät) ja sisäiseen (mikrotekijät) elinvoimaan. Isoja ulkoisia toimintaympäristöön vaikuttavia tekijöitä ovat asiat, jotka liittyvät elinkeino- ja toimialarakenteeseen, väestö- ja työllisyyskehitykseen, alue- ja yritystalouteen sekä osaamiseen ja koulutukseen. Näihin ulkoisiin elinvoimatekijöihin kuuluvat myös tutkimus ja tuotekehitys sekä asiat, jotka liittyvät alueen saavutettavuuteen ja etäisyyksiin. Muutokset näissä asioissa tapahtuvat hitaasti. Alueella näiden muutosten hallinta riippuu usein ainoastaan ulkopuolisista päätöksistä ja resursseista. (Aro 2020.)

Sisäiseen elinvoimaan vaikuttavat siis alueella päätetyt kehityksen strategiset painopisteet ja valinnat. Kaiken kaikkiaan tärkeä asia on myös kyky tehdä päätöksiä ja muutosherkkyys päätöksien toteuttamiselle. Tähän liittyvät vahvasti sisäinen yhteistyö- ja luottamus kulttuuri sekä yhteistyörakenne ja sopimusjärjestelyiden hallinnan osaaminen ja sujuvuus. Sisäisesti kaiken kehityksen kannalta on tärkeää, että alueella säilyy tunne ja kokemus siitä, että muutoksen hallinta on omissa käsissä, ettei vain ajelehdita ulkoisten elinvoimatekijöiden armoilla. Näin siksi, että muutoksia tapahtuu kaiken aikaa ja niitä on mahdollista ennakoida ja niihin voidaan vaikuttaa omin toimenpitein. Se, kuinka alueella nämä omat muutokseen vaikuttamisen mahdollisuudet koetaan, on ns. mentaalinen etu. Siihen liittyy niin tulevaisuuden usko kuin myönteinen kasvuretoriikka. Tämä jälkimmäinen on se tapa, jolla puhutaan itselle ja muille alueen mahdollisuuksista. Mentaaliseen etuun liittyviä asioita ovat myös ihmisten vahva paikallisidentiteetti ja alueeseen sitoutumiseen liittyvät fiilistekijät sekä muut alueen kehitystä vahvistavat ja yhdistävät tekijät. (Aro 2020.)

Mainetekijät vaikuttavat myös vetovoimaisuuteen. Edellisessä 2006 toteutetussa vetovoimatutkimuksessa painotettiin paljon kaupunki-imagon merkitystä. Tämä on siis sitä, onko alueella hyvä tai huono maine, sekä millaisena sen identiteettiä ja henkeä pidetään (Aro 2020). Voidaan varmasti myös todeta, että kaupungin palvelukulttuurin yhtenäisyydellä on vaikutus kaupungin imagoon. (Ylikoski 2001, 45.)

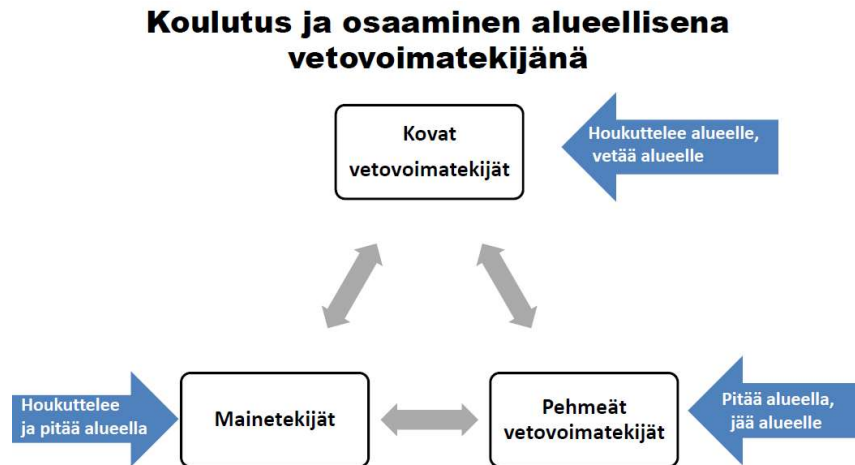
Identiteettitekijöitä ovat alueeseen ja sen ihmisiin liittyvät henkilökohtaiset siteet ja suhteet. Sitä ovat myös sen tyypiset asiat kuten millaisena syntymä-, koti- tai opiskelupaikkana aluetta pidetään. Tärkeä identiteettitekijä on myös se, voiko alueeseen samaistua perheen, ystävien, sukulaisten tai muun lähi-verkoston kautta. Käytännössä siis ytimessä tässä identiteettitekijässä on se, kuinka hyvä yhteenkuuluvuuden tunne alueen ihmisillä on. Joihinkin alueisiin saattaa liittyä erityispiirteitä, joista voi kasvaa ajan mittaan jotain suurta. Tämä voi siis olla vetovoimaisen alueen kuudes piirre. (Aro 2020.)

Itsessään alueeseen liitettävät mielikuvat eivät ratkaise suoraan alueen menestystä verrattaessa sitä muihin alueisiin, mutta hyvä maine mahdollistaa alueen kehittymistä. Se on taustalla ohjaamassa valintoja asuinpaikan suhteen tai sen suhteen, perustetaanko sinne yritys, tai ehkäpä siihenkin, tehdäänkö alueen yritystoimintaan investointeja. Edellä olevaa sanotaan myös mainepääomaksi. Se sisältää käsitykset alueen tunnettuudesta, sidosryhmien luottamuksesta ja sitoutumisesta liittyvät myönteisten mielikuvien synnyttämään lisäarvoon yrityksille. Tämän perusteella muun muassa valitaan se, sopiiko Haapajärvi paremmin yritystoiminnalle kuin joku toinen kaupunki. (Kuntaliitto 2019.)

3.1.3 Asuinympäristö yksilön näkökulmasta

Edellisessä luvussa käsiteltiin muun muassa kovia ja pehmeitä vetovoimatekijöitä. Näistä erityisesti kovat vetovoimatekijät houkuttelevat alueelle. Pehmeät vetovoimatekijät puolestaan pitävät ihmisiä alueella ja niiden vuoksi ihmiset parhaimmillaan päättävät jäädä alueelle. Mainetekijät puolestaan sekä houkuttelevat että pitävät ihmisiä alueella (Kuvio 4).

Etätyömahdollisuuksien kehittäminen voi tulevaisuudessa olla ratkaisemassa mainetekijänä sitä, että työväestö pysyy alueella. Toisaalta myös etäopiskelu mahdollistaa alueella pysymisen toisella tavalla kuin aikaisemmin.

KUVIO 1. Koulutus ja osaaminen alueellisena vetovoimatekijänä (Aro 2020)

Koulutus houkuttelee alueelle. Vuoden 2014 koulutusta koskeneet uudistukset ja ammattikorkeakoulun opiskelupaikkojen keskittäminen Ylivieskaan ja Kokkolaan, veivät Haapajärveltä tärkeän vetovoimatekijän. (Centria-ammattikorkeakoulu, Wikipedia 2020.) Toisen asteen koulutustarjontaa Haapajärvellä on lukiossa ja ammatillisen koulutuksen parissa.

3.1.4 Vetovoimaisuuden kehittäminen

Alueen vetovoimaisuutta voidaan tarkastella useasta eri näkökulmasta. Alue voi olla vetovoimainen, houkutteleva, kiinnostava ja potentiaalinen ainakin kahdeksasta perspektiivistä. Näitä perspektiivejä ovat aluetalous, osaaminen ja koulutus, työllisyys ja työpaikkakehitys, yhteydet ja saavutettavuus, kuntatalous, tutkimus- ja tuotekehitys sekä muuttovetovoima. Näiden asioiden houkuttelevuutta voi tarkastella niin muuttajien, potentiaalisten muuttajien kuin paluumuuttajienkin näkökulmasta. Toisaalta tarkastelunäkökulmaksi sopii myös matkailijoiden ja muiden satunnaisesti paikkakunnalla kävijöiden aspekti. Tärkeää on myös havainnoida alueen mahdollisuus tuottaa koulutustarjontaa ja osaamista. Näihin kytkeytyy myös yrittäjien ja heidän yritystensä toimintaedellytysten näkökulma. Tähän puolestaan liittyvät vahvasti yritysten sijoitus- ja sijaintipäätökset sekä pääoman ja investointien sijoituksen kannalta monet tärkeät yksittäiset asiat.

Tarkastelen tarkemmin seuraavaa kuutta alueellisen vetovoimaan liittyvää tunnusmerkkiä:

1. Kovat vetovoimatekijät
2. Sijaintitekijät

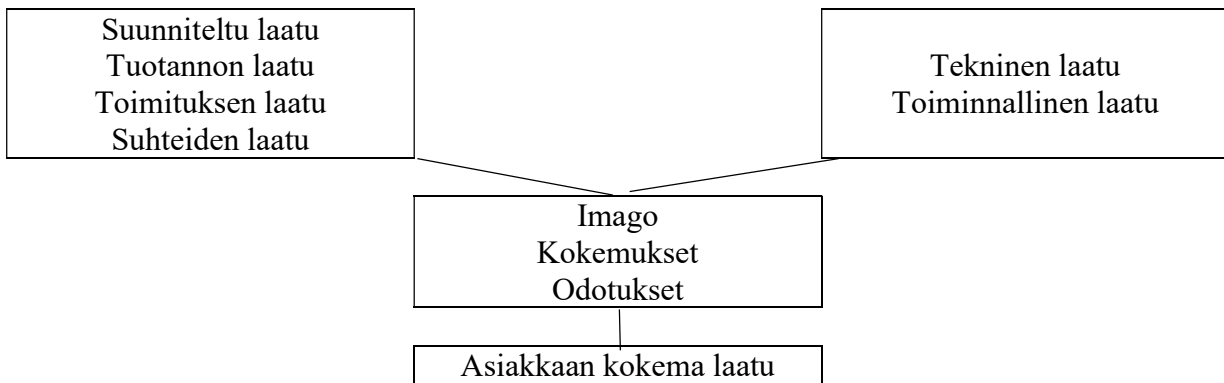
3. Pehmeät vetovoimatekijät
4. Mainetekijät
5. Identiteettitekijät
6. Villit kortit

Koviin vetovoimatekijöihin kuuluvat alueen ja paikallistalouden kehitys, työllisyys- ja työpaikkakehitys, koulutustarjonta, innovaatio- ja osaamiskeskittymät, suuret yritykset ja niiden verkostot. Lisäksi niihin kuuluvat myös investoinnit ja alueen koko. Aro korostaa koulutustarjonnan sekä innovaatio- ja osaamiskeskittymien merkitystä. Sijaintitekijöistä tärkeä asia olisi paikkakunnan oma sijainti suhteessa alueen liikenteen solmupisteisiin. Näissä painottuvat nopeat ja sujuvat liikenneyhteydet. Nämä tuottavat sijaintietua tai -haittaa suhteessa kasvukeskuksiin. Toisaalta saavutettavuudellakin on merkitystä sekä paikkakunnan sisäisestä että ulkoisesta näkökulmasta. (Aro 2020.)

Pehmeitä vetovoimatekijöitä ovat alueen fiilis, tunnelma ja ilmapiiri. Myös se, millaista tarinaa alueesta ja sen toiminnasta sekä historiasta kerrotaan, vaikuttaa. Tähän liittyy vahvasti myös paikkakunnalla asuvien ihmisten oma paikallisidentiteetti (mitä se on ja miten sitä vahvistetaan ja miten se heijastuu muille). Historiallisuus ja sen kerroksellisuus ovat myös pehmeitä vetovoimatekijöitä. Paikkakunnalla järjestettävät tapahtumat luovat ja tuottavat tunnelmaa sekä elämyksiä, joita halutaan kokea. Imagon kehittämisen äärellä on hyvä pohtia, sijaitseeko paikkakunnalla vetovoimakohteita, joiden äärelle voisi rakentaa tarinallisuutta ja elämyksiä esim. matkailun vahvistamiseksi. Siis myös se on tärkeää, miten kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelut tuoteistetaan. Pehmeisiin vetovoimatekijöihin liittyy myös alueen toiminnallinen aktiivinen ote, se tunne, että jotain uutta on tulossa ja tapahtumassa aina. Tätä kutsutaan myös urbaaniksi pöhinäksi. (Aro 2020.) Mielikuviin paikkakunnasta vaikuttavat aikaisemmat kokemukset ja tiedot paikasta. Mutta myös omat asenteet, uskomukset ja ennakkoluulot sekä tunteet. (Kotivisut Hannu Mikkonen 2019).

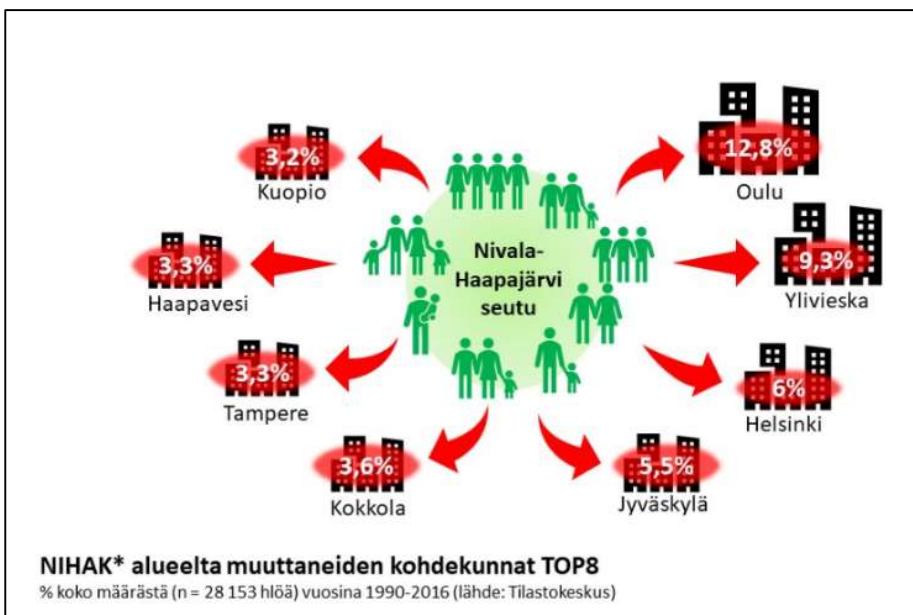
Grönroosin ja Gummersonin laatumalliin sisältyy myös odotuksien käsite. Kuviossa 2 vasemmalla ovat niin sanotut laadun lähteet (4 kpl). Näiden johtamisella on vaikutusta kuntalaisen (eli asiakkaan) kokemaan laatuun. Toisaalta kaikilla kuntalaisilla (eli asiakkailla) on olemassa odotuksia (osin tiedostettuja ja osin tiedostamattomia) heidän hankkimaansa ja saamansa palvelun laatua kohtaan. Mikäli kuntalaisella on aikaisempia positiivisia kokemuksia palvelusta, se luonnollisesti muokkaa jo alkuaan palveluun kohdistettuja odotuksia korkeammiksi ja päinvastoin. Toisaalta mielikuva eli palvelun imago on voinut syntyä muistakin asioista kuin omista aikaisemmista kokemuksista. Imagoon ovat voineet vaikuttaa hyvinkin muiden kokemukset samasta palvelusta ja toisaalta myös omat kokemukset,

jossain vastaavasta palvelusta muualta. Organisaation johdolta edellytetään valveutuneisuutta mielikuvan rakentamisessa, koska siihen ovat vaikuttamassa myös tekniset ja toiminnalliset seikat. Tekninen laatu vastaa kysymykseen, mitä saadaan, esimerkiksi vanhustenhoitopalveluita. Toiminnallinen laatu taas vastaa kysymykseen, millä tavalla saadaan, esimerkiksi hyvän henkilökohtaisen palvelun kautta. (Grönroos 1998, 109)

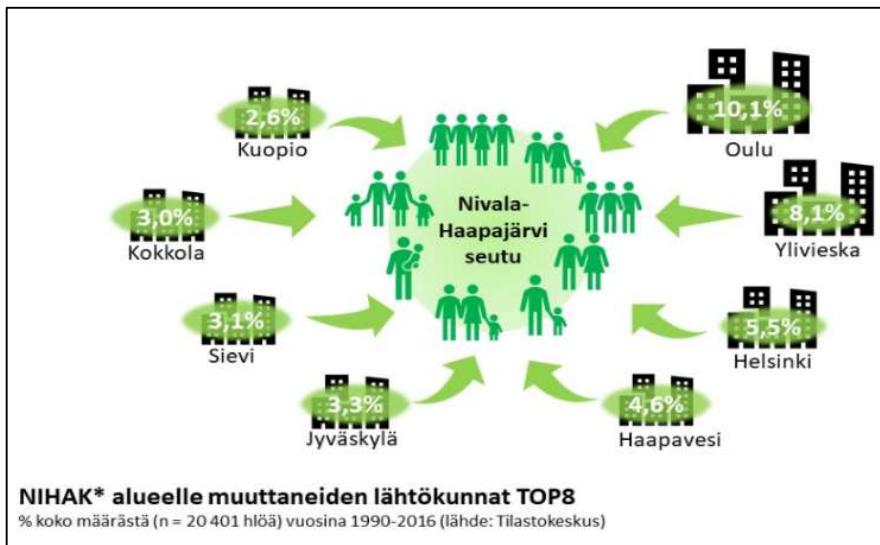

KUVIO 2. Grönroosin ja Gummertssoinin laatumalli, 1998

Mielikuvien muodostumiseen vaikuttavia asioita on paljon. Yhtä lailla voidaan puhua odotuksien muodostumisesta joltain tiettyä palvelua kohtaan. Grönroosia mukaillen, odotuksiin voi olla vaikuttamassa monia tiedostamattomia asioita. Kuntanäkökulmasta asiakkaan eli asukkaan kokema laatu on monen osatekijän summa. Kuvista 4 ja 5 nähdään, miten Nivala-Haapajärvi-seudun muuttoliike on suuntautunut, eli minne tältä alueelta on muutettu ja mistä alueelle on muutettu.

KUVA 4. Nivala-Haapajärvi-alueelta muuttaneiden kohde kunnat 1990-2016 (Nihak 2016)

KUVA 5. Nivala-Haapajarvi alueelle muuttaneet 1990-2016 (Nihak, 2016)

Tilastokeskus tuottaa kolmen vuoden välein koko maan ja alueellisen väestöennusteen. Väestöennusteen Tilastokeskuksen tietojen perusteella tehnyt Aluekehittämisen konsultointitoimisto MDI ennustaa Oulun seutukunnan kasvavan vuosien 2018-2040 aikana +16 732 asukkaalla (eli +7,6 prosentilla). Kuitenkin koko Pohjois-Pohjanmaan alueella väestömäärä tulee ennusteen mukaan vähenemään 9960 asukkaalla eli 2,4 %. Tähän ennusteeseen ei kuitenkaan ole sisällytetty Nivala-Haapajarvialueen väestönkehitykseen liittyvää ennustetta, koska tarkasteluun on otettu kymmenen Suomen eniten kasvavaa kaupunkialuetta ja näihin Nivala-Haapajarvialue ei kuulu. (MDI 2020.) On kuitenkin huomioitava, että tähän ennusteeseen ei ole osattu ottaa mukaan koronan tai muiden pandemioiden vaikutuksia. Esimerkiksi Keskipohjanmaa-lehti uutisoi Haapajarven väestömäärän pysyneen ennallaan 2019–2020. (Keskipohjanmaa 2020.) Työllisyyden ennusteessa sanottiin alueellisten kehitysnäkymien pysyvän ennallaan. (TEM 2020.) Koronan mahdollisesti avaamia etätyömahdollisuuksia ei näissä ennusteissa ole voitu vielä huomioida.

3.2 Kaupunki-imago

Imagon suomennos voisi olla mielikuva. Sen syntymiseen vaikuttavat monet asiat. Käytännössä mielikuva-käsite voidaan selittää siten, että on kyse odotuksien muodostumisesta jotain tiettyä asiaa, paik-

kaa, ihmisiä tai vaikkapa palveluja kohtaan. Mielikuvien syntymiseen vaikuttavat niin aikaisemmat tiedot kuin myös olemassa olevat asenteet sekä tunnetila, joka on jollain tietyllä hetkellä olemassa. Mielikuvien syntymistä vahvistavat omat kokemukset. Toisaalta mielikuvien syntymiseen vaikuttavat myös uskomukset ja ennakkoluulot.

KUVIO 3. Mielikuvien muodostumiseen vaikuttavat asiat (Mikkonen 2019)

Toisaalta Grönroosin mallia mukaillen mielikuva/imago vaikuttaa myös palvelukokemukseen. Tästä kerrotaan tarkemmin seuraavassa luvussa. Ajateltaessa millaisia tahansa vuorovaikutustilanteita tai palvelukokemuksia on niiden laadun kokemuksta synnyttämässä laadun kaksi osatekijää: tekninen laatu ja toiminnallinen laatu. Tekninen laatu vastaa kysymykseen, mitä saadaan, ja toiminnallinen laatu vastaa kysymykseen, millä tavalla saadaan. Teknisen laadun puolesta esimerkiksi kuntaorganisaatio voi sanoa, että ”Kyllähän meillä tiettyjä palveluita tai näitä palveluita tuotetaan tiettyjen laadullisten tavoitteiden mukaisesti, mutta asiakkaan kokemus palvelusta ei silti ole hyvä”. Joissain tilanteissa voi olla toisinkin päin. Jotain palvelua ei alueelta ole saatavissa, mutta asiakkaan eli kuntalaisen kohtelu siinä, miten hänet ohjataan palvelun piiriin jonnekin muualle, voi kuitenkin olla niin hyvä tai jopa erinomainen, että hän kokee saaneensa hyvää palvelua. (Grönroos 1998, 67.)

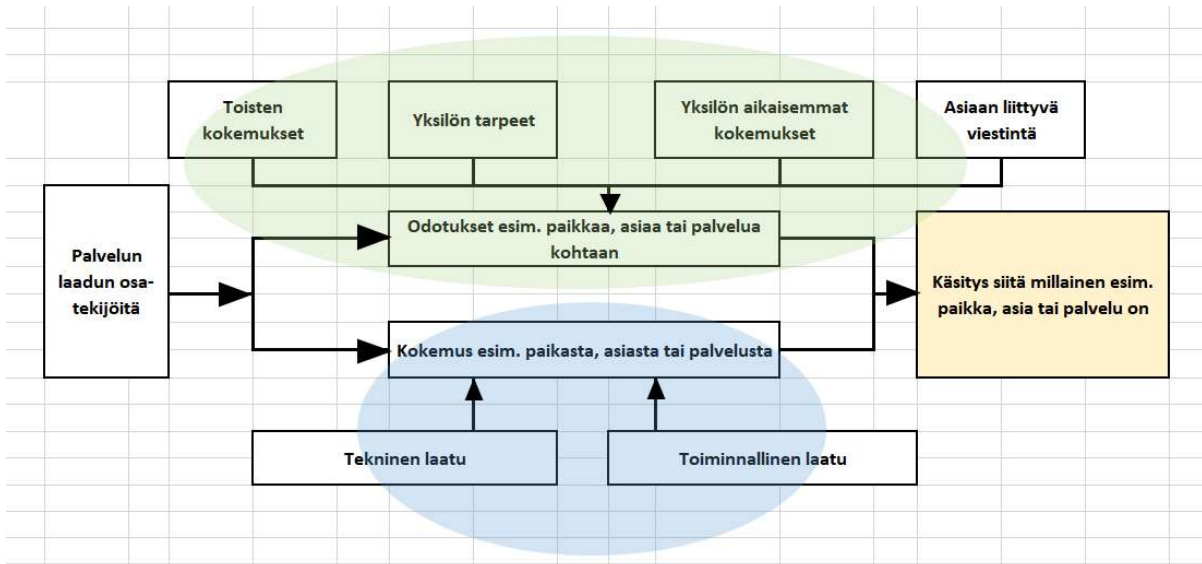
3.2.1 Imago käsitteenä

Käsitys siitä, millainen jokin paikka, asia tai palvelu on, syntyy monen asian yhteisvaikutuksesta. Kuviossa 4 on malli siitä, miten käsitykset ja mielikuvat syntyvät. Ensimmäiseksi tarkastelussa ovat odotukset paikkaa, asiaa tai palvelua kohtaan. Odotukset eivät välttämättä ole rakentuneet kovin tietoisesti. Usein kysytäänkin, vastasiko palvelu odotuksia vasta palvelun jälkeen. Oikeammin pitäisi kysyä palveluun kohdistettuja odotuksia ennen palveluun saapumista, koska silloin kysymys toisi esille aidot

odotukset ennen palvelua. Usein palvelua kohtaan syntyy odotuksia vasta palvelun aikana tai sen kuluessa, koska oikeastaan ennen sitä kokemusta ei asiakas/kuntalainen vielä täsmällisemmin edes tiedä, mitä odottaa.

Omassa teoriassani yhdistän Mikkosen mielikuvakäsitteen ja Grönroosin laatukäsitteen seuraavaksi kokonaisuudeksi, jota voi tarkastella Kuvion 4 kautta. Tämä mallin olen yhdistänyt itse edellä mainittujen teorioiden pohjalta. Kuvion yläosassa ovat odotuksiin vaikuttavat tekijät. Odotukset paikkaa, asiaa tai palvelua kohtaan syntyvät neljän taustalla vaikuttavan osatekijän perusteella. Riittää, että edes yksi niistä on edustettuna. Toisten kokemukset vaikuttavat siihen, mitä yksilö odottaa palveluilta. Luonnollisesti eri ihmisten mielipiteitä arvostetaan eri tavalla ja nämä näkemykset asettuvat tämän arvostuksen perusteella sisäiseen hierarkiaan mielessämme. Yksilön omista tarpeista voidaan viitata Maslowin tarvehierarkiaan siten, että jokaisessa palvelutilanteessa on läsnä vähintään tarve tulla arvostetuksi asiakkaana ja myös palvelun tuottamiseen liittyvä turvallisen palvelun oletus. (Markkinointi 2020) Yksilön itsensä omat aikaisemmat kokemukset asiasta samassa ympäristössä ja muuallakin vastaavasta palvelusta ovat vaikuttamassa siihen, millaisiksi odotukset nykytilanteessa tuotettua palvelua kohtaan ovat muodostuneet. Luonnollisesti myös asiaa tai palvelua koskeva julkinen viestintä ja joskus jopa tarkoituksellinen mainonta muokkaavat yksilön odotuksia asiaa kohtaan.

Kuviossa 4 odotuksien alapuolella varsinaisena kokemuksena ovat odottamassa aikaisemmin esillä olleet käsitteet teknisestä ja toiminnallisesta laadusta. Mikäli tämä kokemus ylittää edellä kuvatut odotukset, syntyy palvelukokemuksesta positiivinen. Mikäli tämä kokemus alittaa syntyneet odotukset, tulee palvelukokemuksesta negatiivinen. Huomattava on, että useinmiten palvelukokemus eri asioiden äärellä pysyy varsin neutraalina. Palvelujen tuottamisen kannalta on haasteellista se, että periaatteessa jatkuvasti positiivisen palvelukokemuksen tuottaminen kerta toisensa jälkeen, edellyttää myös sitä, että jotain tehdään aina odotuksia paremmin.

KUVIO 4. Odotuksien ja kokemusten vaikutus käsitykseen palvelusta

Käsitykseen siitä, millainen paikka, asia tai palvelu on, ovat vaikuttavat myös kymmenen palvelun laadun osatekijää, jotka Grönroosia soveltaen ovat seuraavat:

1. Luotettavuus: asiat hoidetaan oikein ja sovitulla tavalla.
2. Reagointialttius: työntekijät haluavat palvella asiakasta oikein ja hyvin.
3. Pätevyys: työntekijät osaavat asiansa ja heillä on riittävät tiedot sekä taidot asiakaspalvelutilanteiden hoitamiseksi.
4. Saavutettavuus: asiakas saa haluamaansa palvelua vaivattomasti ja yhteydenotto sekä saapumisen palvelun äärelle on vaivatonta.
5. Kohteliaisuus: asiakaspalveluhenkilöstö kohtelee asiakasta huomaavaisesti ja ystävällisesti, oikealla palveluasenteella.
6. Viestintä: asiakkaalle viestitään selvästi ja asiakasta myös kuunnellaan, kaikki palveluun liittyvä tieto kerrotaan selkeästi ja ymmärrettävästi. Viestintä on yhdenmukaista eri viestintäkanavissa.
7. Uskottavuus: organisaatio toimii asiakkaan etujen mukaisesti, rehellisesti ja avoimesti.
8. Turvallisuus: asiakkaan on turvallista käyttää palveluita niin fyysisesti kuin myös taloudellisesti (hinta ilmoitetaan aina etukäteen ennen palvelua, jotta asiakas voi tehdä sen perusteella johtopäätöksensä palvelun hankinnasta).
9. Asiakkaan ymmärtäminen ja tunteminen: organisaatio pyrkii aidosti ymmärtämään asiakasta ja hänen tarpeitaan, asiakkaita kohdellaan yksilöllisesti. Saman palvelun äärellä asiakkaan ei tarvitse selittää itseään monta kertaa eri tahoille.

10. Fyysinen ympäristö: palvelun toteuttamiseen liittyvät tilat, koneet, laitteet ja välineet ovat kunnossa ja materiaalit tarkoituksen mukaisia. (Grönroos 1998, 70.)

Luotettavuuden käsitettä kannattaa vielä tarkentaa, sillä se kasvaa sen mukaan, mitä useammin ja pidempään asiat hoidetaan oikein. Luotettavuuteen liittyy sekin, että yleensä pidempiaikaisessa asiakassuhteessa organisaatio saa anteeksi joskus myöhemmin tapahtuneen virheensä helpommin, koska pohjalla on jo paljon oikein hoidettuja palvelutilanteita. Jos taas virheet palvelutilanteissa sattuvat asiakassuhteen alkuun, luotettavuutta on vaikea rakentaa myöhemminkään.

Muuttovetovoima kertoo alueen elinvoimasta. Usein vetovoiman tarkastelu jää siihen, että katsotaan, paljonko mikäkin kunta on saanut tai menettänyt asukkaita. Aluetutkija Timo Aro selvitti, mistä muuttovoitto muodostuu. Hän tutki asiaa yhdentoista muuttujan avulla. Muuttujien joukossa olivat muun muassa väestöennuste sekä kuntien kannalta haluttujen muuttajien, kuten työkäisten, työllisten, opiskelijoiden, korkeakoulutettujen ja keski- ja hyvätuloisten nettomuuttolukemat viime vuosilta. Etenkin väestöennustetta ja työkäisten osuutta Aro pitää ratkaisevina kunnan tulevaisuuden kannalta. Muuttujien keskiarvon perusteella Aro jakoi kunnat menestyjiin ja häviäjiin. ”*Alueet, joilla sattuu olemaan nopeat liikenneyhteydet ja vieläpä korkeakoulu, pärjäävät*”, kuvailee Aro analyysinsä tuloksia. (Yle uutiset 2016).

TAULIKKO 1. Kuntien vetovoiman listaus vuonna 2016 (Yle Uutiset 2019)

<i>Haapajärvi</i>		
<i>Positiivisia arvoja</i>	<i>Sija (313 kunnan joukossa)</i>	<i>Asukkaita</i>
3 kpl	226	7431
<i>Väestönmuutos</i>	<i>2015-2030</i>	-7,9 %
<i>Työkäisen väestön muutos</i>	<i>2015-2030</i>	-20,6 %
<i>Väestönlisäys</i>	<i>2010-2015</i>	-6,1 %
<i>Kuntien välinen nettomuutto</i>	<i>2010-2015</i>	-7,3 %
<i>Nettomaahanmuutto vuodessa</i>	<i>2010-2015</i>	+0,1 %
<i>25-54-vuotiaiden nettomuutto</i>	<i>2010-2014</i>	+0,1 %
<i>Työllisten nettomuutto</i>	<i>2009-2013</i>	-3,3 %
<i>Opiskelijoiden nettomuutto</i>	<i>2009-2013</i>	-4,4 %
<i>Korkea-asteen suorittaneiden nettomuutto</i>	<i>2009-2013</i>	-0,4 %

<i>Keski- ja hyvätuloisten nettomuutto</i>	<i>2009-2013</i>	+0,0 %
<i>Laskennallinen tulokertymä per asukas</i>	<i>2009-2013</i>	-59,0 €

Kuntien vetovoimatekijöitä tarkasteltaessa vuodelta 2016 oli Haapajärvi vetovoimaisuussijaluvultaan sijalla 226. Kaikkiaan tällä listalla oli yhteensä 313 kuntaa. (Kuntien vetovoima 2020.) Mittauksessa Haapajärvi saa itselleen tilastollisesti kolme positiivista lukua. Ne näkyvät Taulukossa 1. Näitä ovat yhden prosentin plussalla oleva nettomaahanmuutto vuodessa selvitysajankohtana. Plussan puolelle yltää hieman myös 25–54 vuotiaiden nettomuutto. Kolmanneksi plussan puolella olevaksi luvuksi on tutkimuksessa tulkittu tasan muuttumattomana nollassa pysyttelevä luku keski- ja hyvätuloisten netto-muutosta.

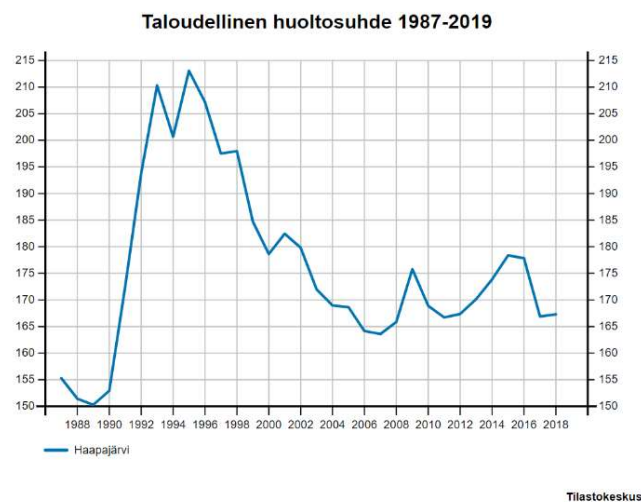
Korona-pandemia toi tullessaan ensin näkymän siitä, että muuttoliike alueelta pois olisi hidastunut ja jopa pysähtynyt. (Keskipohjanmaa 2020.) Uusimmat tiedot syksyltä 2020 antavat kuitenkin toisen näkökulman. Väestön siirtyminen kasvukeskuksiin on jatkunut. Asukasluvun muutos tammi-toukokuun 2020 välisenä aikana on ollut Haapajärvellä -7 henkilöä. Mitattaessa pidemmälle elokuun puolelle muutto pois Haapajärveltä on kiihtynyt siten, että tammi-elokuun välisenä aikana on muuttotappio ollut 60 henkilöä. On kuitenkin huomioitava, että touko-elokuun välisenä aikana tapahtunut muutto pois alueelta voi kertoa myös muutosta opiskelun perässä toisaalle. Muuttotappion suuruutta kuvaa kuitenkin vertailu asukasmäärään vuonna 1990. Tähän verrattuna muuttotappiota on tullut 1453 henkilöä. (Iltalehti 2020.)

Muuttoliike polarisoi alueita ja toisille alueille haasteita asettaa väestön poismuuttaminen. Toisaalla taas alueen suuret muuttovoittoluvut asettavat haasteita muun muassa kunnallispalveluiden tuottamisen perässä pysymiselle. Investointeja pitää väestön kasvaessa tehdä paljon, ei riitä kasvaneen väestön veroerot ole reaaliaikaisesti tuloutuneet palvelujen tarvetta vastaavalla tavalla.

Helsingin yliopiston kaupunkimaantieteen professori Mari Vaattovaara sanoo kuntien olevan rakennemuutoksessa, johon liittyvät kaavoituksen tavoitteet aluepolitiikassa. Hänen mukaansa pitäisi huomioida, että taajamien ulkopuolelle kaavoittaminen voi olla eräänlainen mahdollisuuskin. (Yle Uutiset 2020). Tämän toteutumiseksi pitäisi siis ainakin ensin sallia kaavoitukseen poikkeusluvut. Miten sitten jatkossa? Se vaatinee isompia linjauksia päätöksenteossa.

Millainen Suomi on 2030- tai 2040- luvulla? Aro toteaa, että nykyisen kaltainen tilanne on syntynyt kuntiin pidemmän ajan saatossa. Tässä erilaiset väestöryhmiä sekä heille kunnallisesti tuotettavia palveluita koskevat haasteet nousevat pintaan, kun työikäisen väestön määrä vähenee ja vanhuksia on aikaisempaa enemmän suhteessa muuhun väestöön. Haapajärven taloudellinen huoltosuhdeluku oli 167,3 vuonna 2018, kun se koko maassa oli keskimäärin 132,5. Tätä lukua katsoessa Kuviosta 5, on huomioitava, että 1990-luvun alun lamavuosina huoltosuhde luku nousi Haapajärvellä yli 200. (Tilastokeskus 2020).

Väestörakennetta mitataan ns. taloudellisella huoltosuhdeluvulla. Siinä lasketaan kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on yhtä työllistä kohti. Työvoiman ulkopuolella oleviksi katsotaan työttömien lisäksi 0–14-vuotiaat, opiskelijat, ase- tai siviilipalvelusta suorittavat, eläkeläiset sekä muut työvoiman ulkopuolella olevat, esimerkiksi omaa kotitalouttaan hoitavat. Työllisiksi luetaan kaikki 15–64-vuotiaat henkilöt, jotka vuoden viimeisellä viikolla olivat ansiotyössä eivätkä olleet työnhakijoina. (Tilastokeskus 2020.) Valtakunnallisesti tarkasteltaessa huoltosuhdeluku on nykytilanteessa heikoimmillaan yli 60 vuoteen (Taloustaito 2018).

KUVIO 5. Haapajärven huoltosuhdeluku aikavälillä 1988-2018 (Tilastokeskus)

Huoltosuhdelukua koskevat ennusteet yltyvät vuoteen 2070 asti. Vuoden 2020 huoltosuhdeluvuksi ennustettiin 62. Se nousee 81,1 vuonna 2070. (Tilastokeskus 2020). Tästä voidaan päätellä paljon Haapajärven vetovoimaisuudesta.

3.2.2 Digitalisaation mahdollisuudet

Yhteiskunta muuttuu. Aikaisemmin puhuttiin tietoyhteiskunnan mahdollisuuksista ja nykytilanteessa puhutaan enemmänkin digitaalisuuden mahdollisuuksista. ICT-alan työvoimatarpeet kasvavat, vaikkakin suurin kysyntä Pohjois-Pohjanmaan alueella kohdistuu Oulun seudulle. Tästä huolimatta moni perinteinen ala näyttää siltä, että Nivala-Haapajärven alueen vetovoima riittää niille. Useat kone- ja metallipaja-alan yritykset viestivät vaikeuksista löytää osaajia. Alueella kysyntää on muun muassa hitsaajille, konehiojille, koneistajille, konetekniikan asiantuntijoille ja metalliteollisuuden prosessityöntekijöille. (TEM 2020).

Etätyö voi koronan myötä lisätä ihmisten monipaikkakuntaisuutta. On kuitenkin vaikea arvioida, millä tavalla etätyö vakinaistuu käytäntöön koronakriisin mentyä ohi. Käytännössä kysymys on siitä, tarjoaako esimerkiksi kakkoskoti riittäviä mahdollisuuksia tulevaisuudessa etätyön tekemiseen. (Aamuposti 2020.) Etätyömahdollisuuksiin voivat kuulua myös kunnan tarjoamat maksuttomat yhteiset työtilat, joissa on tarvittavat tietoliikenneyhteydet, ergonomisesti säädettävät työpisteet, neuvottelutilat sekä tulostusmahdollisuudet. Lisäksi myös on hyvä, että tilojen yhteyteen kuuluvat keittiötilat varusteineen. Samaan yhteyteen veden- ja kahvinkeitin. (Maaseutu 2020). Maaseutumaisen kaupunkien yhteydessä, maaseutuvaltaiset elinkeinot ovat vielä merkittävässä roolissa. Digitalisaatio muuttaa maailmantaloutta. Tässä kysytään kunnilta myös sitä, kuinka vahva niiden oma usko on siihen, että kuntaan syntyy työpaikkoja myös tulevaisuudessa. (Yle Uutiset 2020.)

Elämme maailmassa, jossa lähes mitä tahansa tuotetta tai palvelua on saatavilla kymmenittäin eri hintaluokissa, erilaisilla digitaalisilla lisäpalveluilla höystettynä ja asiantuntijapalveluilla kuorutettuina. Minkään yrityksen tuote tai palvelu ei ole kaikille asiakkaille se oikea. Keronen ja Tanni (2017) täsmentävät, että yrittäjälle ja palveluntuottajalle on tärkeää, tietää mikä on heidän tuotteensa paras arvo itse kullekin asiakkaalle. Tähän liittyy myös se, että se osataan kertoa asiakkaalle. Vain tällä tavoin voidaan rakentaa tyytyväisten ja sitoutuneiden asiakkaiden joukkoa. Asiakkaat siis tarvitsevat ostopäätöksensä tekemiseen entistä enemmän tietoa, joka auttaa heitä hankkimaan itselleen sopivat tuotteet tai palvelut. (Keronen & Tanni 2017, 18.) On helppo yhtyä toteamukseen, etteivät pelkät tuote- tai palvelukuvaukset riitä, sillä pelkästään niiden avulla ei yrittäjä eikä kunta voi vaikuttaa asiakkaan päätöksentekoprosessiin. Toisaalta digitaaliset palvelut synnyttävät paradoksin, koska niissä näiden palveluja tuotekuvauksen tulee olla hyvin selkeästi esillä. Digitalisaation myötä organisaatioiden palvelutoiminta kohtaa haasteen, jossa sen henkilökunnan olisi entistä paremmin pystyttävä auttamaan ja palve-

lemaan sekä peruskäyttäjiä, että kasvavaa hyvin tiedostavien kuluttajien ja kuntalaisten joukkoa. Tämän joukon asiakkaat tietävät monista palvelutuotteista enemmän kuin palveluiden tuottajat itse. Tähän asiakasrajapintaan tarvitaan siis tuoteasiantuntijuuden lisäksi teknologiaa sekä kykyä ymmärtää asiakkaiden tarpeita. (Keronen & Tanni 2017, 20.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA MENETELMÄT

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Haapajärven vetovoimatekijöitä yksilön näkökulmasta vuonna 2018 sekä sitä millainen Haapajärvi on asuinpaikkana. Lisäksi tehdään vertailuja aikaisemmin toteutetun tutkimuksen tuloksiin.

4.1 Tutkimustehtävä ja sen rajaus

Lähtökohdat tälle tutkimukselle löytyvät jo aikaisemmin vuonna 2006 tehdystä tutkimuksesta. Tarkoituksena oli selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat muuttohalukkuuteen Haapajärvelle, ja mitä kyselyyn vastanneet ylipäätään ajattelevat Haapajärvestä. Samalla tavoitteena oli selvittää mitä, asioita Haapajärvellä voidaan kehittää sekä miten mahdollisesti kaupungin vetovoimaa voitaisiin lisätä. Tämän tutkimuksen ulkopuolelle on jätetty aikaisemmassa tutkimuksessa esitetty teoriaosuus, koska sellaisenaan se sisältäisi turhaa asioiden toistoa, eikä toisi asian käsittelyyn mitään uutta. Teoriaosuuteen on kuitenkin nostettu täsmennyksiä ja tarkennuksia, jotka voivat antaa tutkimuksen tuloksien tulkintaan lisänäkökulmia.

4.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen pääkysymykseksi määriteltiin seuraava:

- Millainen Haapajärvi on asuinpaikkana?

Alakysymysten avulla haluttiin saada selville seuraavia asioita:

- Millainen on Haapajärven imago?
- Millainen on Haapajärven ympäristö?
- Millainen on Haapajärven palvelutarjonta?
- Mitkä tekijät vaikuttavat Haapajärven muuttoliikkeeseen?
- Millä keinoilla Haapajärven vetovoimaisuutta voitaisiin lisätä?

Näiden kysymysten lisäksi tutkimuksessa tehtiin vertailevia huomioita eroista ja yhtäläisyyksistä tämän vuoden 2018 tutkimuksen ja vuoden 2006 tutkimuksen välillä.

4.3 Tutkimusprosessi ja menetelmät

Tutkimuksen perusjoukko koostui 150 vastaajasta. Heistä miehiä oli 51 ja naisia 99. Vastaajien ikäkaudessa alle 20 vuotiaita vastaajia oli 5, 20-40-vuotiaita 69 ja 41-60-vuotiaita oli 66 kappaletta. Lisäksi yli 60-vuotiaita vastaajia oli 10 kappaletta. Kyselytutkimus toteutettiin kevään 2018 aikana, jolloin kerättiin vastauksia noin kahden kuukauden ajan. Vastaajajoukko tavoitettiin pääosin sosiaalisen median kautta eteenpäin välitetyn Webropol-kyselyn kautta. Vastaajilta edellytettiin jotain sidossuhdetta Haapajärvelle. Ellei tällaista ollut, kysely ohjattiin päättymään sen vastaajan kohdalla.

Näiltä osin aineiston luotettavuutta tarkasteltaessa, annettuja vastauksia voidaan käyttää joko todistuksina tai indikaattoreina. Jälkimmäisessä tapauksessa aineistoa käytetään epäsuorana todisteena tutkimuksen kysymyksiin annettuina vastauksina. Näitä indikaattoreita tutkimuksessa edustavat mitattavat asiat. Todistuksellisia asioita puolestaan ovat sanallisesti annetut vastaukset esitettyihin kysymyksiin. (Alasuutari 1999.) Vastauksien todistuksellisia osuuksia esiteltäessä, on korvattu XX-merkinnällä kohdat, joiden kautta vastaus olisi mahdollisesti ollut kohdistettavissa johonkin vastaajista.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustuloksissa tarkastellaan Haapajärven kaupungista syntynyttä mielikuvaa kyselyyn vastanneiden keskuudessa. Asuin- ja elinympäristöä sekä alueella tuotettuja käsitellään myös. Lisäksi tuloksissa tulee esille Haapajärvelle muuttamisen syitä ja todennetaan mitkä tekijät ovat vaikuttamassa muuttohalukkuuteen pois.

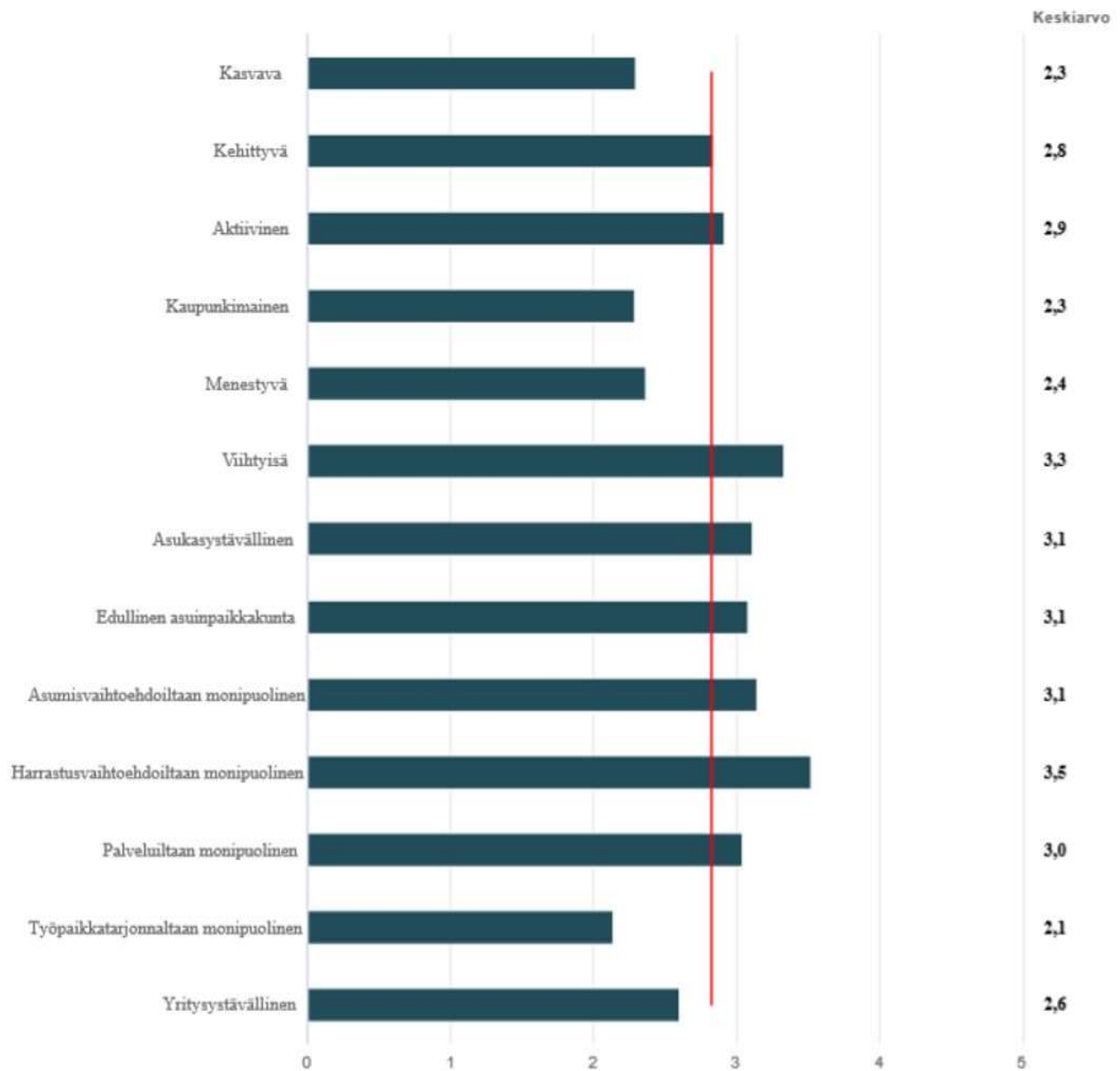
5.1 Mielikuva

Tässä tutkimuksessa tahdottiin toistaa samoja kysymyksiä mielikuvista kuin aikaisemmassa tutkimuksessa, jotta saataisiin esille myös mahdolliset muutokset vastaajien mielikuvissa. Jokainen vastaus kuvaa aina jonkun vastaajan henkilökohtaista mielikuvaa Haapajärvestä paikkakuntana. Vastaus perustuu siis vastaajan omiin arvostuksiin ja asenteisiin. Kuten luvussa 3.2 todettiin mielikuva jostain paikasta, asiasta tai palvelusta syntyy varsin monen asian yhteisvaikutuksesta. Näistä osatekijöistä kuntalainen on kuitenkin harvoin spontaanisti tietoinen.

Tutkimukseen vastanneet pitivät Haapajärveä erityisesti harrastusmahdollisuuksiltaan monipuolisena ja viihtyisänä paikkakuntana. Lisäksi vastauksissa korostuivat asumiseen liittyvien asioiden arvostus, koska jopa kolme tällaista arvostusta nousi selkeästi esille. *Haapajärveä pidettiin asukasystävällisenä, asumisvaihtoehdoiltaan monipuolisena ja edullisena asuinpaikkana.*

Asukasystävällisyys voi tarkemmin määrittelemättömänä jäädä epäselväksi käsitteeksi. Se voidaan kuitenkin rinnastaa asiakasystävällisyyteen, asiakaslähtöisyyteen tai asiakaskeskeisyyteen. Tällöin palveluiden kehittämiseen osallistuvat asukkaat yhdessä kuntatoimijoiden kanssa ja asukkaat ovat lähtökohta palveluiden toteuttamiselle. (Palvelumuotoilu 2020.) Tulosten perusteella Haapajärvi on palveluiltaan monipuolinen ja aktiivinen paikkakunta. Kuviossa 7 on esitetty kyselyn vastaajien mielikuvaan Haapajärvestä liittyviä tekijöitä. Arviointiasteikko on yhdestä viiteen (1-5), jossa:

- arvo 1 tarkoittaa sitä, että vastaaja on täysin eri mieltä,
- arvo 2 osittain erimieltä,
- arvo 3 ei samaa eikä eri mieltä,
- arvo 4 osittain samaa mieltä ja
- arvo 5 täysin samaa mieltä.

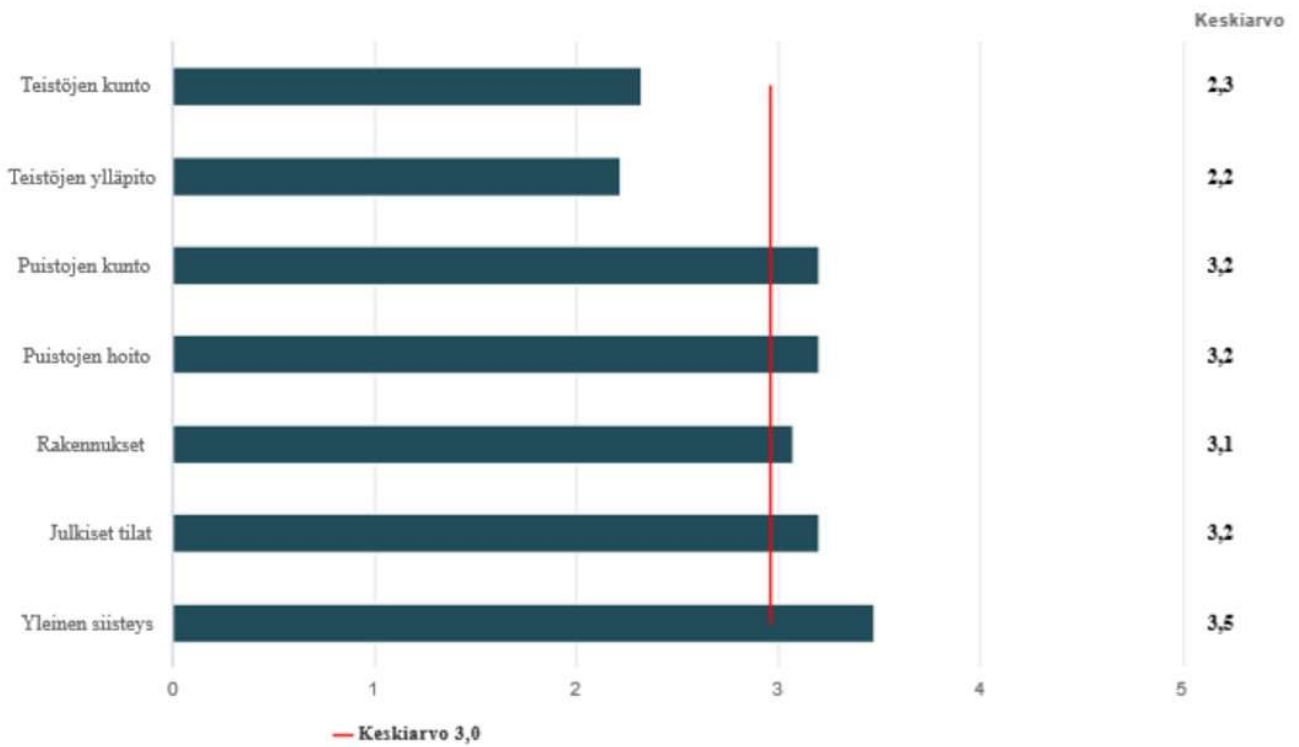

KUVIO 6. Kohderyhmien mielikuva Haapajärvestä

Tutkimuksen kyselyssä vastaajia pyydettiin myös kuvailemaan Haapajärvellä asuvia ihmisiä omin sanoin. Kuvassa 6 on esitetty sanapilven avulla luonnehdinnoissa esille tulleet adjektiivit.

KUVIO 7. Kohderyhmän käsityksiä Haapajärven luonnosta

KUVIO 8. Kohderyhmän käsityksiä Haapajärven ympäristöstä

Vapaamuotoisissa kirjallisissa vastauksissa korostuivat myös teiden kunnossapidon parantamiseen liittyvät ehdotukset. Lisäksi vastauksissa korostui keskustan puistojen, istutusten ja viheralueiden merkitys. Kuvan 8 sanapilvestä nähdään ympäristöä kuvaavien sanojen painoarvo vapaamuotoisissa vastauksissa: kaupunki, kesällä, keskusta, kuntoon, talvella, tiet jne.

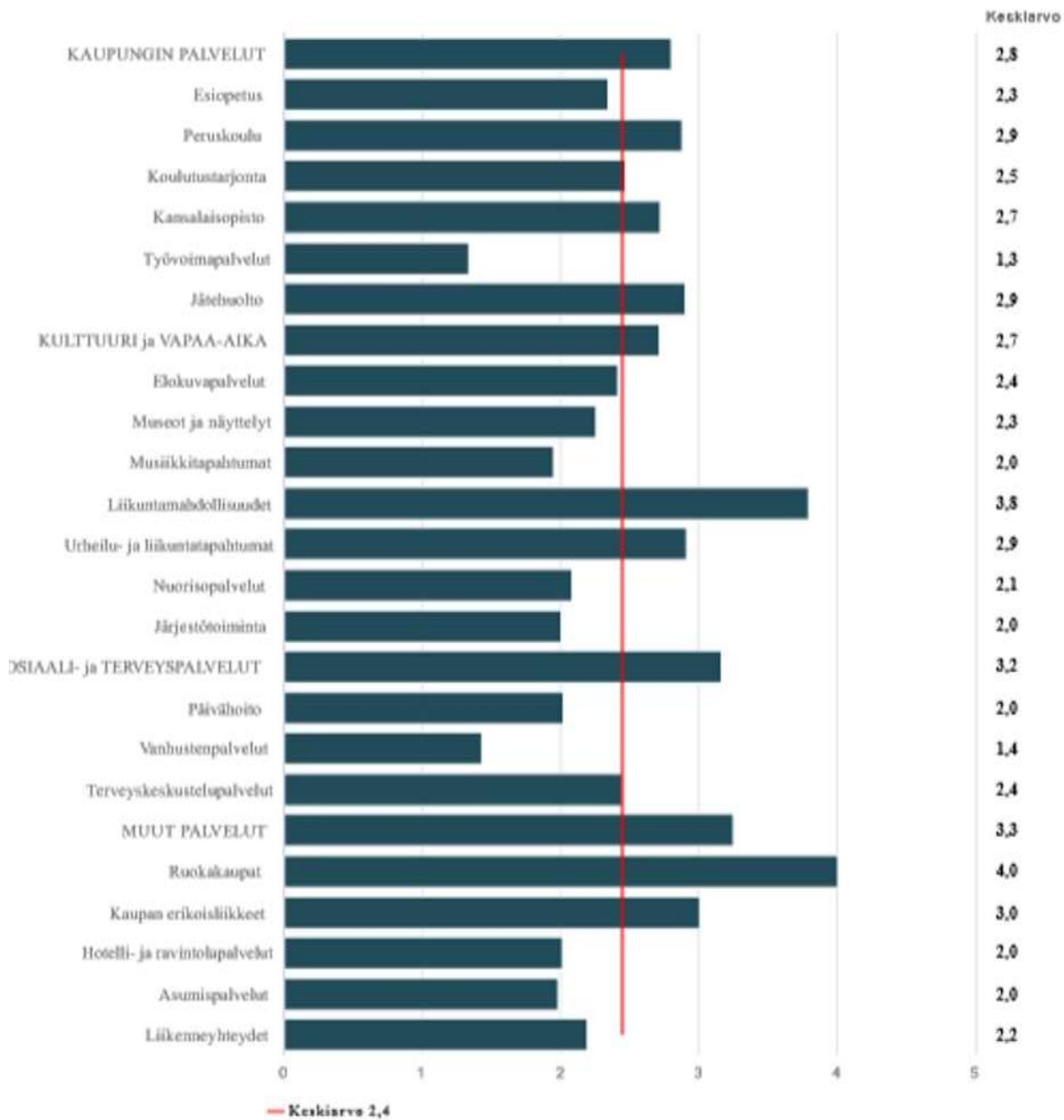
alueella (3) alueen (4) enempi (3) huonossa (2) istutuksia (3) kadut (4) kallis (2)
 kaupungin (8) käyttää (2) kesalla (5) keskustaa (2) keskustaan (3)
 keskustan (12) keskustassa (4) keskustasta (2) kirkkosillan (2)
 kunnossa (4) kunto (3) kuntoon (12) lasten (2) liikennettä (2) meidan (2)
 missä (4) myös (5) ois (2) parantaa (2) penkkejä (3) pois (4) puistoihin (2) puistot (3)
 puuttuu (3) rakennukset (5) saada (4) saadaan (2) saisi (4)
 talvella (6) talvikunnossapito (3) tapahtumia (3) tehdä (4)
 teiden (6) tiet (8) tiloihin (2) torille (3) tyhjat (3) vahan (3) vanhat (3)
 vanhoja (3) viheralueita (2) vuosia (2) yrityksiä (3)

KUVA 7. Sanapilvi Haapajärven ympäristöstä mainituista asioista.

Vastauksissa korostuu ympäristö, jossa tahdotaan viihtyä eri vuoden aikoina. Ympäristöön kuten puistoihin, katuihin ja keskustan ilmeeseen kiinnitetään huomiota.

5.3 Palvelut

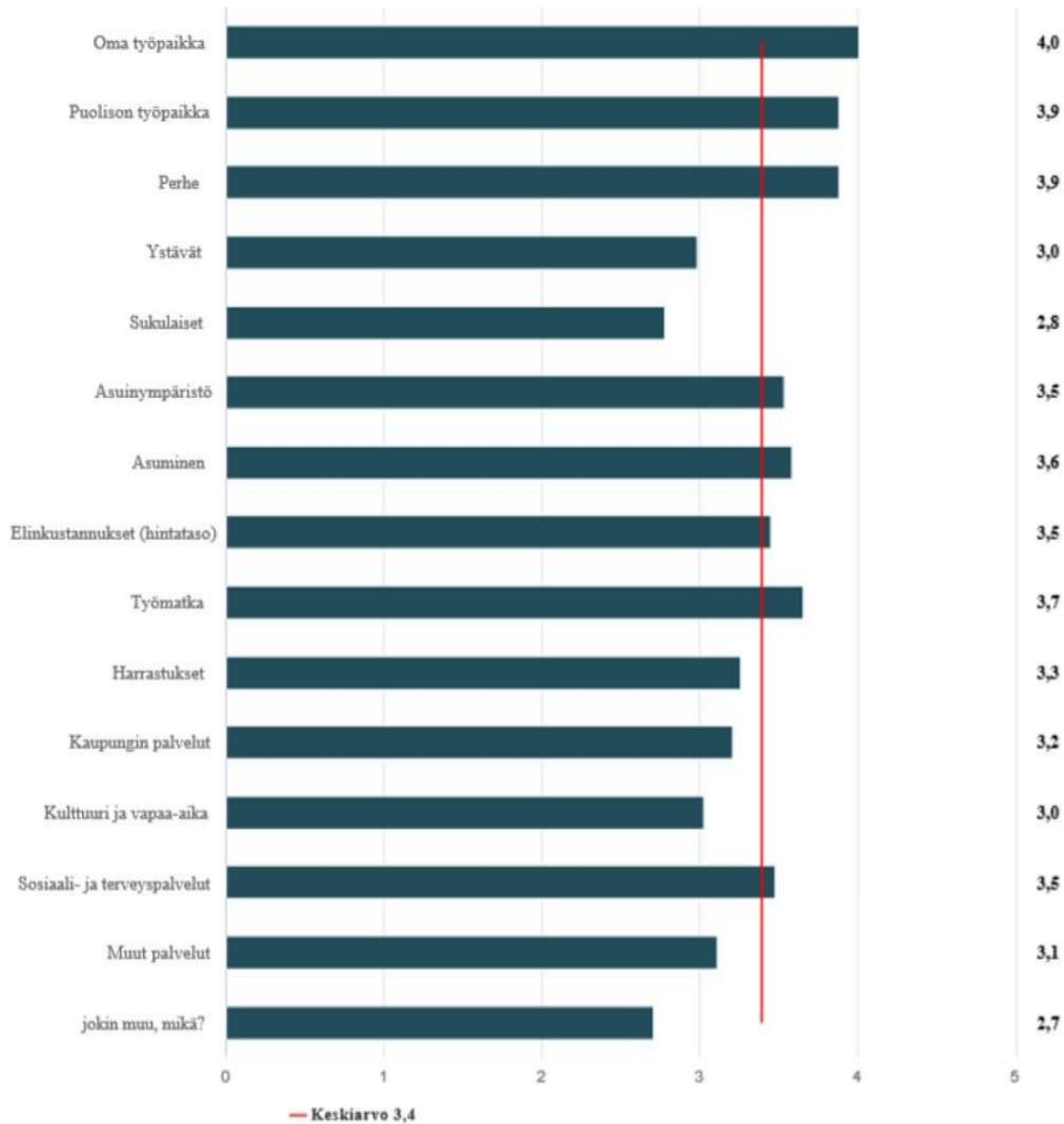
Haapajärven palvelujen suhteen arviointi voidaan jakaa seuraavasti. Selkeästi parhaimmat arviot palveluista saavat ruokakaupat ja paikkakunnan liikuntamahdollisuudet. Lisäksi kansalaisopiston palveluista pidettiin. Alhaisimmat arviot tulivat puolestaan työvoimapalveluille ja vanhustenhoidolle. Hyviä arviointeja palveluista saivat myös sosiaali- ja terveystyöpalvelut yleisellä tasolla, peruskoulu ja jätehuolto sekä muut palvelut, jotka ovat tarkemmin kyselyssä yksilöimättömiä palveluita. Kaikkien palveluiden keskiarvoksi tuli 2,4. Kuten Kuviossa 5 voidaan nähdä, heikoimmat arvosanat tulivat alueella toteutetuille työvoimapalveluille ja vanhusten palveluille.

KUVIO 9. Vastaajien käsitys Haapajärven palveluista

5.4 Haapajärvelle muuttamisen syitä

Suurimpia paikkakunnalle muuttamisen syitä olivat oma tai puolison työpaikka sekä perhe. Muita lähes yhtä tärkeitä muuttamisen syitä olivat työmatka, asuinympäristö, asuminen ja elinkustannukset sekä sosiaali- ja terveyspalvelut. Kuviosta 11 voidaan nähdä tarkemmin annettuja vastauksia.

KUVIO 10. Haapajärvelle muuttamisen syitä

Yleisesti ottaen Haapajärvellä asuvat henkilöt olivat tyytyväisiä siellä asumiseensa. Vastaajista yhteensä noin 58 % oli tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä asumiseen Haapajärvellä. Tyytymättömiä tai erittäin tyytymättömiä Haapajärvellä asumiseen oli noin 16 % vastaajista. Taulukosta 2 näemme, että reilu neljännes sen sijaan ei ollut erityisen tyytyväisiä, mutta eivät myöskään tyytymättömiä asumiseensa Haapajärvellä.

TAULUKKO 2. Haapajärvellä asuvien tyytyväisyys asuinpaikkansa

	1	2	3	4	5		yht.	ka.	mediaani
Erittäin tyytymätön	5	14	30	56	11	Erittäin tyytyväinen	116	3,47	4
	4,31 %	12,07 %	25,86 %	48,28 %	9,48 %				
Yhteensä	5	14	30	56	11		116	3,47	4

Asuinpaikan tyytyväisyyttä eivät kaikki vastaajat arvioineet. Tähän vaikutti se, etteivät kaikki vastaajista asuneet Haapajärvellä. He saattoivat olla myös henkilöitä, joilla oli vapaa-ajan asunto Haapajärvellä. Heihin kuuluivat myös ihmiset, jotka kävivät Haapajärvellä joko töissä tai opiskelemassa.

5.5 Muuttohalukkuus pois Haapajärveltä

Kysymykseen muuttohalukkuudesta pois Haapajärveltä vastasi yhteensä 108 henkilöä. Heistä 45 % ilmaisi harkinneensa poismuuttamista edellisen vuoden aikana. Vastaavasti taas 55 % ilmoitti, etteivät ole harkinneet poismuuttamista. Yhteiseksi nimittäjäksi molemmissa vastaajaryhmissä muodostuivat seuraavat asiat: työpaikan saanti, asunnon saanti/sijainti, omien lasten ja perheen tilanne. Toisin sanoen nämä tekijät olivat osalle syytä muuttaa pois Haapajärveltä, samalla kun ne olivat osalle myös syytä asua Haapajärvellä. Selkeästi, jos oma ja puolison työ olivat Haapajärvellä, ei sieltä poismuuttoa harkita helposti. Toisaalta jos asunto jo on Haapajärvellä, ollaan sieltä valmiita kulkemaan muualla töissä. Jos taas työpaikkaa ei ole tai sen olemassaolo on epävarma, harkitaan pois muuttamista Haapajärveltä. Pienet lapset ja heidän koulunkäyntinsä mainittiin myös syyksi asua Haapajärvellä. Jo Haapajärveltä pois muuttaneet aikuiset lapset saivat puolestaan monet heidän vanhempansa myös harkitsemaan muuttoa pois Haapajärveltä. Monissa perusteluissa kerrottiin, ettei muuttaminen pois Haapajärveltä ole edes tullut mieleen tai harkintaan.

Muuttamista harkinneet esittivät asialle muun muassa seuraavanlaisia syitä:

- Työpaikan saanti on vaikeaa ja pienimuotoinen yritystoiminta ei elätä.
- Kun aikaisempi työ siirtyi muualle, niin silloin asia oli harkinnassa, mutta uuden työn saanti muutti tilanteen ja muuttamisen harkinta ei enää ole ajankohtaista.
- Haave muuttaa lähemmäs jo poismuuttaneita aikuisia lapsia.
- Opiskelu- tai työpaikan haku muualta.
- Muutto isommalle paikkakunnalle kiinnostaisi.
- Alan vaihto ja työpaikan haku muualta kiinnostavat.

- Ajatus on käynyt mielessä, mutta ei vielä vakavasti. Täällä on niin vähän ihmisiä ja omat lapset asuvat niin kaukana.
- Täältä ei löydy sopivaa asuntoa ja työpaikkakin on epävarma. Asenneilmasto on kuin 50-luvulta.
- Työpaikka muuttaa pois Haapajärveltä ja lapset ovat jo muuttaneet sieltä pois.
- Tämä ei ole enää niin viihtyisä paikka asua kuin muuttaessa. Palvelut ovat huonontuneet merkittävästi.
- Opiskelujen perässä muutetaan.
- Lapset ja sukulaiset eivät asu enää täällä.
- Entinen työ tällä paikkakunnalla ei enää kiinnosta ja on halu muuttaa koulutusta vastaavan sekä parempipalkkaisen työn perässä toisaalle.
- Kaverit ja sukulaiset ovat jo muuttaneet muualle.
- Koska puolison vanhemmat asuvat Hämeenlinnassa, joudumme varmastikin lähtemään sinne joskus.
- Työmatkan ja palveluiden takia. Perhe kuitenkin pitää Haapajärvellä.
- Työpaikojen tarjonta omalla alalla olematon.
- Peruspalvelut karkaavat muualle johtuen Selänteen heikosta toiminnasta ja asukasluvun laskusta.
- Työn takia
- Edellä mainitut asiat ja tuulimyllyt.
- Työn palkkaus ei ole riittävä, toisaalla mahdollisuus monipuolisempaan, kehittävämpään ja parempipalkkaiseen työhön näin hyvällä koulutuksella. Ympäristön vaihdos, uudet ihmiset, uudet haasteet. Lapset jo aikuisia ja opiskelemassa, kukaan tai mikään ei pidättelee täällä. Samat tai paremmat mahdollisuudet on tarjolla muuallakin.
- Eläkepäivät lähellä.
- Lapset ja elämänkumppani asuvat muualla.
- Töitä ei ollut.
- Asuntojen tarjonta vähäistä.
- Olin miettinyt muuttoa, jos ei naapuripaikkakunnilta olisi löytynyt työpaikka.

Lisäksi vastauksissa tuli esille kritiikkiä päätöksentekijöitä kohtaan. Joissain vastauksissa pidettiin paikallisia ihmisiä ilkeinä.

He, jotka eivät viimeisen vuoden aikana olleet harkinneet poismuuttamista Haapajärveltä, perustelivat vastauksiaan seuraavilla tavoilla:

- Työt täällä ja lapsien ikä vaikuttaa. Heillä kaverit ja harrastukset.
- Oma yritys sijaitsee täällä ja lapset ovat juuri löytäneet hyviä ystäviä täältä.
- Ei ole tullut tarvetta edes miettiä. Koti on täällä.
- Minulla on asunto ja työpaikka Haapajärvellä.
- Halu saada parempi palkkauksen työ.
- Oma talo, ja molempien työ täällä.
- Kaikki mitä minulla on niin on täällä.
- En koe tarvetta muuttaa mihinkään muualle.
- Meillä on oma koti, perhe ja työpaikat täällä. Ei tarvetta muuttaa mihinkään.
- Eipä ole tarvetta.

- Työ ja lasten koti ovat täällä. Lasten muutettua pois kotoa työtä voisi tehdä muuallakin, mutta vielä ei ole aika.
- Käyn koulua Haapajärvellä pitäen Ylivieskassa ja valmistumisen jälkeen toivon saavani täältä tai lähialueella töitä.
- Täällä juuret ja suku.
- Ei ole tullut tarve miettiä sellaista.
- Mihinkä täältä nyt lähtemään.
- Työt ja tärkeät ihmiset täällä.
- Miehen työt vaikuttaa. Lasten koulutus vaikuttaa/samalla mitä harrastaa ja niiden tavoitteet.
- Koko suku täällä ja lapsen koulukaverit.
- Jos työtä on isännälle niin täällä pysytään aivan varmasti.
- Minulla on täällä työ ja perhe.
- Ihmiset.
- Koska työ, perhe ja sukulaiset ovat täällä.
- Ei ole ollut tarvetta. Täällä on ja löytyy kaikki tarvittava ainakin toistaiseksi. Joidenkin jatkuva ja tyhjänpäiväinen valittaminen risoo.
- Perhe ja läheiset Haapajärvellä ja oma talo.
- Koulu kesken.
- Ei oo tarvetta. Molempien työpaikka Haapajärvellä.
- Ei tarvetta ja työpaikka Haapajärvellä.
- Koulu kesken
- Ei oo tarvetta. Molempien työpaikka Haapajärvellä.
- Ei tarvetta ja työpaikka Haapajärvellä.
- Perhe, koti ja työpaikka Haapajärvellä.
- Asumme hiukan sivussa keskustasta Aholan kylällä ja olemme mieheni kanssa kotiutuneet tänne hyvin, kun itse muutin tänne Helsingistä vuonna 2008.
- Työ ja perhe ovat täällä.
- Ei mikään kunta ympäristössä pysty tarjoamaan parempaa.
- Ei ole tarvetta pohtia.
- Kotipaikkakunta.
- Ei ole ollut sellaista tekijää, että olisin harkinnut.

5.6 Toiselta paikkakunnalta Haapajärvellä työssä käyvät

Haapajärvi on monelle työssäkäyntipaikkakunta varsinaisen asuinpaikan ollessa jossain muualla. Yhteensä yhdeksän henkilöä kaikista 150 vastaajasta kertoi ensisijaisen suhteen Haapajärveen olevan se, että he käyvät töissä Haapajärvellä, mutta asuvat itse kuitenkin jossain muualla. Näistä yhdeksästä viisi oli tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä ratkaisuunsa ja kaksi oli ratkaisuunsa tyytymättömiä. Loput kaksi vastaajista eivät olleet sen erityisemmin tyytyväisiä tai tyytymättömiä omaan ratkaisuunsa.

TAULUKKO 3. Toiselta paikkakunnalta Haapajärvellä työssäkäyvien tyytyväisyys ratkaisuuksaan

	1	2	3	4	5		yht.	ka.	mediaani
Erittäin tyytymätön	0	2	2	4	1	Erittäin tyytyväinen	9	3,44	4
	0 %	22,22 %	22,22 %	44,45 %	11,11 %				
Yhteensä	0	2	2	4	1		9	3,44	4

Näitä vastauksia oli perusteltu seuraavilla tavoilla:

- Jos talon myyminen kannattaisi, voisimme harkita Haapajärvellä asumista. Tällä hetkellä emme kuitenkaan saa riittävästi rahaa sen myymisestä.
- Työmatka on vain alle 30 km ja mieheni työpaikka on asuinpaikkakunnallamme ja lähes kaikki ystävät ja sukulaiset.
- En löydä syytä, miksi pitäisi muuttaa Haapajärvelle.
- Muuttaisin, jos olisi perheen kannalta järkevää.

Lisäksi yksi vastaajista kertoi, että hänellä on toinen asunto jo Haapajärvellä ja kaksi vastaajista toi esille, että omakotitalo on molemmilla naapuripaikkakunnalla.

5.7 Tuloksien vertailu aikaisempaan tutkimukseen

Aikaisemmassa vuonna 2006 tehdyn tutkimuksen ja nyt vuonna 2018 tehdyn tutkimuksen kysymysten asettelussa ei juurikaan ollut eroja. Ainoastaan tehtiin yksittäisiä tutkimusmenetelmästä johtuneita tarkennuksia. Kyselyyn vastanneiden mielikuvissa erot aikaisempaan tulivat siinä, että monipuolisten harrastusmahdollisuuksien ja ympäristön viihtyisyyden arvostus oli kasvanut aikaisemmasta. Asukasystävällisyys ja asumisvaihtoehtojen monipuolisuus olivat pysyneet mielikuvissa samalla arvostuksen tasolla kuin aikaisemmin. Mielikuvissa myös nyt suoritettussa tutkimuksessa heikoimmilla sijoilla oleva käsitys paikkakunnan kasvun edellytyksistä sai enemmän kannatusta kuin aikaisemmin.

Nyt tehdyn tutkimuksen tulokset vahvistivat aikaisempaa käsitystä siitä, että paikkakunnan maisemilla ja puhtaudella on suuri merkitys siellä asuville. Näiden asioiden merkitys oli suuri jo aikaisemmassakin tutkimuksessa, mutta oli edelleen kasvanut. Toisaalta jo vuonna 2006 heikoimmat arvosanat saaneet tiestöjen kunto ja ylläpito säilyttivät asemansa, mutta vielä aikaisemmasta heikentyneillä arvioilla. Ruokakauppojen ja toimivan jätehuollon merkitys on säilyttänyt asemansa arvostuksen kärkijoukossa.

Kaupungin tuottamien palveluiden kohdalla esiopetuksen arvostus oli laskenut aikaisemmasta. Oikeastaan voidaan puhua sen merkittävästä arvostuksen alenemisestä, koska vuonna 2006 se arvostettiin kaupungin tuottamista palveluista kaikkein korkeimmalle arvolla 4,1. Nyt sen arvostus oli tipahtanut arvoon 2,3. Avoimissa vastauksissa ei tullut esille syitä tähän muutokseen. Nyt tutkimuksessa heikoimman arvostuksen saaneet vanhusten hoitopalvelut arvolla 1,4 olivat sijoittuneet vuonna 2006 ns. keskivaiheille arvostuksessa arvolla 3,3. Merkittävää on mielestäni myös päivähoiton arvostuksen laskeminen vastaajien keskuudessa. Vuonna 2006 arvostus oli korkealla tasolla arvolla 3,7, kun taas nyt suoritettussa tutkimuksessa tulos laski aina tasolle 2,0. Peruskoulun arvostus oli suurin piirtein säilyttänyt sijansa, mutta arvostuslukuna sen arvo oli tipahtanut aikaisemmasta luvusta 4,0 nykyiseen lukuun 2,9.

Myös työvoimapalvelut olivat menettäneet arvostustaan huomattavasti aikaisemmasta. Ne saivat arvoksi nyt 1,4, kun niiden arvostus oli ollut vuonna 2006 tasolla 3,5.

Muutoksia selittäviä asioita voivat olla vastaajajoukon koko, joka on kasvanut edellisestä tutkimuksesta 67 vastaajalla. Toisaalta aikaisempi tutkimus kohdennettiin kirjekyselyä väestörekisterikeskuksesta ostettujen kohderyhmätietojen mukaan. (Kupsala & Palola 2006, s. 71). Nyt suoritettu kysely jaettiin lähinnä sosiaalisen median välityksellä. Toisaalta toista tutkimusta edeltäneiden 12 vuoden aikana ihmisten yleinen arvostus eri asioita kohtaan saattaa olla muuttunut. Tähän luonnollisesti on voinut vaikuttaa myös julkinen keskustelu esiopetuksen ja vanhustenhoidon tasosta.

Juuri toteutetussa kyselyssä naisvastaajien määrä oli huomattavasti aikaisempaa suurempi. Tauluosta 4 voidaan tarkastella vastaajajakaumaa sukupuolen perusteella. Naisia oli 2018 toteutetussa kyselyssä vastaajista enemmän kuin puolitoistakertainen määrä aikaisempaan verrattuna. Myös miesvastaajia oli aikaisempaa enemmän.

TAULUKKO 4. Vastaajien jakauman vertailua sukupuolen mukaan vuodesta 2006 vuoteen 2018

	2006		2018		ero kpl	ero %
	kpl	%	kpl	%		
mies	45	54,22 %	51	34 %	+ 6	+13,3 %
nainen	38	45,78 %	99	66 %	+ 61	+160,5 %
	83	100 %	150	100 %	+ 67	+80,72 %

Vastaajien ikäjakaumia tarkastellessa niistä voi tehdä seuraavia johtopäätöksiä. Vuonna 2018 toteutetussa kyselyssä kaikkien ikäryhmien vastaajamäärät olivat kasvaneet reilusti. Huomattavin muutos on

tapahtunut siinä, että vuoden 2006 kyselyyn vastanneista melkein 63 % oli iältään 20-40-vuotta. Vuonna 2018 toteutetussa kyselyssä heidän määränsä oli laskenut 46 % kyselyyn vastanneista. Merkittäväntä määrällistä kasvua oli tapahtunut 41-60-vuotiaiden kyselyyn vastanneiden määrässä, sillä heitä oli 38 enemmän vuonna 2018 kuin aikaisemmin vuonna 2006 toteutetussa kyselyssä.

TAULUKKO 5. Vastaajien jakauman vertailua ikävuosien mukaan vuodesta 2006 vuoteen 2018

	2006		2018		ero kpl	ero %
	kpl	%	kpl	%		
alle 20-vuotta	1	1,2 %	5	3,3 %	+4	+400 %
20-40-vuotta	52	62,7 %	69	46 %	+17	+32,7 %
41-60-vuotta	28	33,7 %	66	44 %	+38	+135,7 %
yli 60-vuotta	2	2,4 %	10	6,7 %	+8	+400 %
	83	100 %	150	100 %	+67	+180,7 %

Selvästi jokaiseen ikäryhmään oli nyt toteutetussa kyselyssä tullut enemmän vastauksia kuin aikaisempaan vuonna 2006 toteutettuun kyselyyn. Määrällisesti eniten oli kasvanut naisten ja 41-60-vuotiaiden osuus vastanneista. Kertooko tämä sitten siitä, että näihin ryhmiin kuuluvat henkilöt tavoitetaan parhaiten juuri nyt kyselyyn käytössä olleiden sosiaalisten medioiden kanavien kautta vaiko jostain muusta?

6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimusraportin kirjoitustyö oli systemaattista. Prosessissa oli huomattavaa apua siitä, että toinen henkilö kommentoi kirjoitustyön ja teki siihen liittyen täsmennysehdotuksia. Kirjoittaja sokaistuu helposti omalle tekstilleen.

6.1 Vastaukset tutkimusongelmiin

Tutkimuksen pääongelmana oli saada selville, millaisena asuinpaikkana Haapajärveä pidettiin. Tarkentaen etsittiin vastauksia kysymyksiin Haapajärven imagosta, asuinympäristöstä ja palvelutarjonnasta. Lisäksi selvitettiin syitä muuttoliikkeeseen. Alussa toivottiin myös, että saataisiin selville keinoja, joilla Haapajärven vetovoimaisuutta voitaisiin lisätä.

Ympäristöön liittyviä teoreettisia tarkastelukohteita olivat niin fyysinen, toiminnallinen, taloudellinen kuin myös sosiaalinen ympäristö. Vastauksissa korostui se, että Haapajärven fyysistä ja toiminnallista ympäristöä pidettiin turvallisena asuinpaikkana. Pääosin siellä viihdyttiin ja he, joilla oli asunto tai lomapaikka siellä, tahtoivat myös pysyä alueella. Sosiaalisen ympäristön näkökulmasta myös läheiset ihmissuhteet olivat syy pysyä alueella, joskin ne olivat myös tekijöitä, joiden perässä harkittiin muuttoa alueelta pois. Turvalliseen ympäristöön liittyi toisaalta jonkin verran myös tylsyyden leimaa ja esitettiin ettei tapahtumia ja aktiviteetteja ole tarpeeksi. Taloudellisen ympäristön osalta paikkakunnalla pitivät työ ja asunnon omistamiseen liittyvät asiat. Mielikuvaan Haapajärvestä vaikuttivat vastaajilla vahvasti myös viihtyisyys, asukasystävällisyys ja monipuoliset harrastusmahdollisuudet.

Tämän tutkimuksen myötä Haapajärvi vahvisti asemaansa maaseutumaisena rauhallisena kaupunkina, jonka palveluihin oltiin pääosin tyytyväisiä. Vahva luontosuhde korostui kaupungin imagossa. Puhdasta ja monimuotoista luontoa on paljon. Muuttoliikkeeseen vaikuttavat tekijät ovat tutkimusajankohdasta jonkin verran voimistuneet verrattuna aikaisempaan. Näihin tekijöihin kuuluvat viime vuosien koulutustarjonnan supistuminen ja liikenneyhteyksien vähyyys sekä etäisyydet isojen liikenteen valtaväylien läheisyydestä kuten säännöllinen rautatie- ja maaliikenne sekä lentokentän puute. Myös liikenneolosuhteet kuten tiestön heikko kunto ja huolenpito, saivat moitetta. Nämä liittyvät Haapajärven toiminnalliseen ympäristöön. Palvelujen äärellä suurinta heikkenemistä koettiin alakoulun palveluissa,

mutta syyt tähän eivät selittyneet myöskään annetuissa avoimissa vastauksissa. Tutkimuksen kirjoitus-työn edetessä muuttoliikettä voimistivat myös väestön siirtyminen isompiin kasvukeskuksiin. Toisaalta etätyöedellytysten parantaminen luo edellytyksiä siihen, että alue kiinnostaisi vetovoimatekijöiden kautta myös muualta tulevia. On myös huomioitava, että etäopiskelumahdollisuudet voivat pitää toisille paikkakunnille opiskelemaan päässeitä Haapajärvellä.

6.2 Kehittämisehdotukset

Käsitysten ja mielipiteiden taustalla vaikuttavat aina ihmisen odotukset palvelua, asiaa tai paikkaa kohtaan. Näihin usein tiedostamattomiin odotuksiin voidaan vaikuttaa ainoastaan siten, että jokaisesta palvelukokemuksesta pyritään luomaan sen kokijalle hyvä. Koko palveluketjun toimivuus tiedottamisesta palvelun odottamiseen, palvelussa olemiseen ja myös mahdollisesti siihen liittyviin lisäpalveluihin, on tärkeä asia. Näin ihmiset alkavat helpommin omien kokemuksiansa pohjalta odottaa perustellusti parempaa. Odotusten ja laadun kohdatessa myös kokemus muuttuu paremmaksi ja positiivisemmaksi ja positiivisempi mielikuva Haapajärvestä vahvistuu. Esimerkiksi tiestön huono kunto tuli vastaajien vastauksissa esille sekä tässä että edellisessä tutkimuksessa. Käytännössä tämä osa fyysistä palvelua on helposti todennettavissa ja se myös vaikuttaa kaikkiin kokijoihinsa. Tiestön kunnosta huolehtiminen on yksi konkreettinen keino nostaa sen käyttäjien tyytyväisyyttä asuinympäristöään kohtaan. Yksittäisellä ulkoisella asialla voi olla suuri vaikutus kokonaislaadun käsitteen syntymiseen. Etätyö- ja etäopiskelumahdollisuudet voivat tulevaisuudessa tarjota mahdollisuuden Haapajärven kaupungin imagon kohentamiseen. Olisiko ”Tee-kaupunkiin” perustettavissa ”Tee-huone” etätyöntekijöille ja -opiskelijoille? Se, minkälaisilla ratkaisuilla Haapajärvi voisi lisätä omaa kiinnostavuuttaan, jää Haapajärven päättäjien ratkaistavaksi. Tässä yhteydessä tulee huomioida myös monipaikkakuntaisuuden mahdollisuus. Alueen kesämökkeilijät voivat löytää etätyöpisteen Haapajärveltä, ja ehkä näin heistä voisi tulla kaupunkiin pidempiaikaisia asukkaita.

6.3 Tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu

Tutkimuksen vastaajien määrä oli 150 henkilöä. Määrä oli melkein kaksinertainen vuoden 2006 tutkimukseen verrattuna. Vastauksia on tarkasteltava totena tuon kyselyyn vastaamisen ajankohtana. Vastaukset antavat tässä kontekstissa luotettavan viitekehyksen tarkastelulle. Laajempia yleistyksiä vastauksista ei tässä tutkimuksessa kuitenkaan tehdä. Tutkimukseen vastaajia ei ollut identifioitu siten,

että heidät tunnistettaisiin henkilöiksi, joilla olisi jokin suora kytkös Haapajärveen. Toisaalta kyselylomaketta jaettiin eteenpäin sosiaalisen median kanavissa, joista näitä Haapajärveen jollain tavalla kytköksissä olevia ihmisiä saattoi löytyä. Luonnollisesti Väestörekisterikeskuksesta ostetut tarkat tiedot jostain kohderyhmästä olisivat mahdollistaneet kyselyn kohdentamisen juuri spesifille kohderyhmälle. Tähän ei kuitenkaan rajallisten taloudellisten resurssien vuoksi tahdottu tutkimuksen toimeksiantajan toimesta ryhtyä.

6.4 Tutkimuksen onnistuminen ja arviointi

Opinnäytetyön tekeminen onnistui hyvin. Aikataulun suhteen paineita aiheuttivat tutkimuksen tekijän omat aikataulutavoitteet opinnäytetyön valmistumiselle ja myös sen valmistumisesta annetut lupaukset Haapajärven Yrittäjät ry:lle. Tässä aikataulussa ei monien muuttuvien tekijöiden seurauksena kuitenkaan pysytty. Kyselyn tuloksista tiedotettiin nopeasti niiden valmistuttua, mutta varsinaisen opinnäytetyöraportin kirjoittaminen viivästyi. Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen kohdalla valinta pohjautui tutkimusrajauksesta johtuen pitkälti aikaisempaan vuonna 2006 suoritettuun tutkimukseen. Toisaalta yhteiskunnalliset muutokset olivat tällä aikavälillä selkeitä.

Tutkimuslomakkeen suunnittelussa pitäydettiin hyvin pitkälle aikaisemman tutkimuksen peruskysymyksissä. Demografisia tekijöitä keräävään osuuteen kuitenkin lisättiin uusia kohtia. Samalla sähköisen kyselylomakkeen kysymysten aktivointi aiheutti haasteita ja välillä pudotti pois kysymyksiä, joita oli tarkoitettu esitettäväksi. Huolellisen kysymysten tarkastelun ja oikoluvunkin jälkeen, yhden kysymyksen yksi vaihtoehto, joka oli tarkoitettu esitettäväksi, jäi pois lopullisesta kyselystä. Sen havaitseminen tapahtui vasta siinä vaiheessa, kun tutkimustulosten suhteen tehtiin vertailua aikaisempaan. Yhden vastausvaihtoehdon puuttuminen pitkästä luettelosta ei kuitenkaan vaikuttanut olennaisesti kokonaistulokseen.

Tällaisen sähköisen Webropol-kyselyn etu on siinä, että ohjelma itsessään koostaa monivalintavaihtoehtokysymysten tulokset omaksi taulukokseen. Toisaalta vastaajan näkökulmasta Webropol- kysely oli myös nopeahko suorittaa. Avoimien kysymysten kohdalla koonnin joutui kuitenkin tekemään mekaanisemmin ja manuaalisesti. Suomen kielen sanamuotojen moninaisuus asetti sellaisen haasteen, että sanat oli stilisoitava pääosin perusmuotoonsa, ennen kuin ne saattoi viedä koostettavaksi Sanapilvi-ohjelmaan. Tämä Sanapilvi-ohjelma puolestaan visualisoi tuloksen siten, että eniten näkyneet sanat kasvoivat tuossa ohjelmassa isommiksi.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Alasuutari, P. 1999. *Laadullinen tutkimus*. 3., uudistettu painos, Tampere: Vastapaino.

Grönroos, C. 2000. *Nyt kilpaillaan palveluilla*. 5., uudistettu painos, Porvoo: WSOY.

Grönroos, C. 2003. *Palveluiden johtaminen ja markkinointi*. 2. painos, Porvoo: WSOY.

Keronen, K. & Tanni, K. 2017. *Sisältöstrategia – Asiakslähtöisyydestä tulosta*, Helsinki: Alma

Kupsala, T. & Palola, E. 2006. *Haapajärven vetovoimaisuus yksilön näkökulmasta*. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, Liiketalous. Opinnäytetyö

Kurttila, M., Laane, T., Saukkola, K. & Tranberg, T. 2010. *Arvostus – valmentava kirja esimiehille*. Helsinki: Tammi.

Raunio, M. & Linnamaa, R. 9/2000. *Asuin- ja elinympäristön laatu ja kaupunkiseutujen kilpailukyky - Osaajien preferenssit ja tyytyväisyys Helsingin, Tampereen, Turun, Jyväskylän, Porin ja Seinäjoen seuduilla*, Tampereen yliopisto, SENTE-julkaisu, s. 26

Tikkanen, H. 2005. *Markkinoinnin johtamisen perusteet*. 2. painos, Hämeenlinna: Talentum media Oy.

Ylikoski, T. 2001. *Unohtuiko asiakas*. 2., uudistettu painos. Keuruu: Otava.

Verkkojulkaisut

Aamuposti, *Tutkimus kumoaa pinttyneet väitteet: Koko Suomen maaseutu ei tyhjene, vain neljäsosa alueista, taantuu pysyvästi*. Saatavissa: <https://www.aamuposti.fi/paikalliset/1470088> . Viitattu 15.11.2020.

Aro, T. 15.12.2016. *Koulutus ja osaaminen alueellisen vetovoimatekijänä*. Saatavissa: <https://www.slideshare.net/TimoAro/koulutus-ja-osaaminen-alueellisena-vetovoimatekijn> . Viitattu 14.11.2020.

Iltalehti. *Koronakevään muuttovoittajat*. Saatavissa: https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/1a30d21f-be53-4f2f-9912-c8bcb0a64843?fbclid=IwAR1uYJVUj2VBPQ0Z4TyR-GEgiY47tvQm7PGS_Aki28ixlQ2aqIsgD8onJdRE . Viitattu 14.11.2020.

Keskipojanmaa. *Muuttotappiosta muuttovoittoon*. Saatavissa: <https://www.keskipojanmaa.fi/uutinen/601431>. Viitattu 14.11.2020.

Keskuskauppakamari. *Alueiden kilpailukyky 2016. 9/2019*. Saatavissa: <https://kauppakamari.fi/wp-content/uploads/2020/06/alueiden-kilpailukyky-2016-1.pdf> . s. 6-10. Viitattu 15.11.2020.

Kuntaliitto. *Seutukaupunkien vetovoimatutkimus 2019*. Saatavissa: https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Seutukaup_vetovtutk2019_raporttiLAAJA_14042019.pdf . s. 12. Viitattu 20.3.2019.

Markkinointi. *Tarpeet*. Saatavissa: <http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/markkinointisuunnitelma/pages/tarpeet.htm> . Viitattu 14.11.2020.

MDI, Maakuntakeskusten väestöennuste 2040. Saatavissa: https://www.mdi.fi/content/uploads/2019/05/C23_vaestoennuste.pdf . Viitattu 14.11.2020.

Mikkonen, H. *Markkinointi*. Saatavissa: <http://merkonomi.hannumikkonen.com/markkinointi/863mielku.html> . Viitattu 19.4.2019.

Taloustaito. *Huoltosuhde on nyt heikoimmillaan*. Saatavissa: <https://www.taloustaito.fi/tyo-elake/huoltosuhde-on-nyt-korkeimmillaan-60-vuoteen--suunta-on-yha-ylospain/> . Viitattu: 10.4.2018.

TEM (työ- ja elinkeinoministeriö). *Alueelliset kehitysnäkymät 2019*. Saatavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161827/TEM_52_19_Aluelliset_kehitysnakymat.pdf?sequence=1&isAllowed=y . s.244. Viitattu: 14.11.2020.

Tilastokeskus. *Kuntien avainluvut*. Saatavissa: <https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2020&active1=069> . Viitattu: 14.11.2020.

Tilastokeskus. *Taloudellinen huoltosuhde*. Saatavissa: <https://findikaattori.fi/fi/32>. Viitattu: 15.11.2020.

Tilastokeskus. Väestöllinen huoltosuhde ja väkiluku 1970–2070. Saatavissa: https://www.stat.fi/til/vaenn/2019/vaenn_2019_2019-09-30_tau_002_fi.html, Viitattu: 21.12.2020.

Verkkosivut

Asuminen, Haapajarvi. Saatavissa: <https://haapajarvi.fi/asuminen> . Viitattu: 14.11.2020.

Centria-ammattikorkeakoulu. Saatavissa: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Centria-ammattikorkeakoulu>. Viitattu: 15.11.2020.

Haapajärvi. Wikipedia. Saatavissa: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Haapaj%C3%A4rvi>. Viitattu: 15.11.2020

Liikuntapalvelut, Haapajärvi. Saatavissa: <https://www.haapajarvi.fi/palvelu/ba3cb97f-252c-4910-bc26-c44ae5a020a0-2>. Viitattu: 14.11.2020.

Maaseutu.fi. *Ajatuksia etätöön edellytyksistä*. Saatavissa: <https://www.maaseutu.fi/maaseutuverkosto/viestinta2/terveiset-maalta-ja-maailmalta/ajatuksia-etatyon-edellytyksista>. Viitattu: 15.11.2020.

Nihak. *Muuttoliikenne*. Saatavissa: <http://www.nihak.fi/fi/muuttoliikenne/>. Viitattu: 29.4.2018.

Nihak. *Yritystilastot*. Saatavissa: <https://www.nihak.fi/fi/yritystilastot/>. Viitattu: 14.11.2020.

Palvelumuotoilu. Saatavissa: <https://www.palvelumuotoilupalo.fi/palvelumuotoilu>. Viitattu: 14.11.2020.

Palvelut, Haapajärvi. Saatavissa: <https://haapajarvi.fi/>. Viitattu: 14.11.2020.

Teekaupunki. Haapajärvi. Saatavissa: <https://www.haapajarvi.fi/teekaupunki> . Viitattu 14.11.2020.

Tervetuloa Haapajärvelle. Saatavissa: <https://www.haapajarvi.fi/tervetuloa-haapajarvelle>. Viitattu: 15.11.2020.

Vuokra-asuminen, Haapajärvi. Saatavissa: <http://haapajarvenvanhainkotiyhdistys.fi/>. Viitattu: 14.11.2020.

Yle uutiset. *Kunnat etäännyvät toisistaan*. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-8906015>. Viitattu 14.11.2020.

Yle Uutiset. *Kuntien vetovoima listattiin*. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-8919741>, Viitattu: 14.11.2020.

Yle uutiset. *Suomen kuntien muuttovoimaisin viidennes*. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-8919741>. Viitattu: 3.6.2016.

Ympäristöpalvelut, Selänne. Saatavissa: <http://www.selmanne.net/>. Viitattu: 14.11.2020.

Haapajärven vetovoimaisuus yksilön näkökulmasta vuonna 2018

TAUSTATIEDOT

Tämä kysely toteutetaan niin sanottuna seurantatutkimuksena aikaisemmin vuonna 2006 toteutetulle kyselylle. Kyselyn tilaajana on Haapajärven Yrittäjät ry. Kyselyn tekijänä on Centrian Ammattikorkeakoulun tradenomin opintojen opinnäytetyötä tekevä opiskelija.

Antamasi tiedot käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti. Nimesi ja vastauksesi eivät sellaisenaan tule kenenkään ulkopuolisen tietoon. Vastauksista koostuu yhteenvetotaulukot, joista kenenkään yksittäisen vastaajan antamat tiedot eivät käy ilmi.

Varaa aikaa vastauksien antamiseen noin 20 minuuttia. Kysymykset ovat pääsääntöisesti monivalinta- tai asteikkokysymyksiä. Ensimmäisessä osassa on paljon taustatietoja kartuttavia kysymyksiä.

Kysymyksiin vastaaminen on helppoa. Mikäli et kuulu alkukartoituksen perusteella kysymysten kohderyhmään, kysely päättyy sinun kohdallasi. Pääosin kysymyksiin vastataan valitsemalla vaihtoehtoista itsellesi parhaiten sopiva. Joitakin vastauksia voit joutua täydentämään selittävällä tekstillä. Joukossa on muutama kysymys, johon vastaus kirjoitetaan avautuvaan kenttään vapaamuotoisesti.

Kysymykset on numeroitu. Kysymykset eivät välttämättä etene numerojärjestyksessä. Muutama kysymys on tarkoitettu erityisesti henkilöille, jotka eivät asu Haapajärvellä. Nämä kysymykset on kuitenkin mainittu erikseen. Sinun, joka asut Haapajärvellä ei siis tarvitse vastata näihin kysymyksiin.

Kiitos, että olet mukana. Haapajärven Yrittäjät ry arpoo yhteystietonsa jättäneiden kesken kaksi 100 € lahjakorttia, jotka voi käyttää paikallisissa yrityksissä.

Yhteistyöterveisin,

Mirku Valkola
Tradenomi-opiskelija
Centria-ammattikorkeakoulu
Kokkola

Vastaajan taustatietoja kartoittavat kysymykset

1. Sukupuoli

- Mies
- Nainen
- En halua vastata

2. Ikäsi

- alle 20 vuotta
- 20 - 40 vuotta
- 41 - 60 vuotta
- yli 60 vuotta

3. Miten Haapajärven kaupunki on sinulle ensisijaisesti tuttu?

- Asun Haapajärvellä, jos niin kuinka kauan olet asunut

- Minulla on loma-asunto Haapajärvellä
- Olen joskus aikaisemmin asunut Haapajärvellä, milloin ja kuinka pitkään?

- Opiskelen Haapajärvellä
- Käyn töissä Haapajärvellä
- Ei mitään edellisistä

4. Perhesuhteet

- Asun vanhempieni tai huoltajieni kanssa
- Asun yksin
- Asun avoliitossa
- Asun avioliitossa
- Muu, mikä?

5. Vastaa talouden hankinnoista

- Vastaa hankinnoista yksin
- Vastaa hankinnoista pääosin
- Vastaa hankinnoista yhdessä jonkun toisen kanssa, kenen?

- Joku toinen on hankinnoista vastuussa

6. Samassa taloudessa asuvien lasten määrä

alle 18 vuotiaita (kpl)	<hr/>
18 vuotta tai yli (kpl)	<hr/>

7. Asuntotyyppi

- Omakotitalo
- Rivitalo
- Kerrostalo
- muu, mikä?

8. Asumismuoto

- Omistus
 - Vuokra
 - Osaomistus
 - Jokin muu, mikä?
-

9. Olen

- Opiskelija
- Työtön
- Työssä
- Eläkeläinen

10. Käyn töissä Haapajärvellä *

- Kyllä
- En

15. Kysymys henkilöille, jotka eivät asu Haapajärvellä:

- Millainen asuntotyyppi sinua kiinnostaisi, jos muuttaisit Haapajärvelle?

- Omakotitalo
- Rivitalo
- Kerrostalo

MELIKUVA

17. Miten seuraavat ominaisuudet mielestäsi kuvaavat Haapajärveä kaupunkina?
 (1= täysin eri mieltä, 2= osittain eri mieltä, 3= ei samaa, ei eri mieltä, 4= osittain samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4	5
Kasvava	☐	☐	☐	☐	☐
Kehittyvä	☐	☐	☐	☐	☐
Aktiivinen	☐	☐	☐	☐	☐
Kaupunkimainen	☐	☐	☐	☐	☐
Menestyvä	☐	☐	☐	☐	☐
Viihtyisä	☐	☐	☐	☐	☐
Asukasystävällinen	☐	☐	☐	☐	☐
Edullinen asuinpaikkakunta	☐	☐	☐	☐	☐
Asumisvaihtoehdoiltaan monipuolinen	☐	☐	☐	☐	☐
Harrastusvaihtoehdoiltaan monipuolinen	☐	☐	☐	☐	☐
Palveluiltaan monipuolinen	☐	☐	☐	☐	☐
Työpaikkatarjonnaltaan monipuolinen	☐	☐	☐	☐	☐
Yritysystävällinen	☐	☐	☐	☐	☐

18. Kuvaile Haapajärvellä asuvia ihmisiä

YMPÄRISTÖ

19. Arvioi Haapajärven ympäristön seuraavia osa-alueita (kaupungin keskusta) (1= erittäin huono, 2= huono, 3= ei hyvä, ei huono, 4= hyvä, 5= erittäin hyvä)

	1	2	3	4	5
Teistöjen kunto	☐	☐	☐	☐	☐
Teistöjen ylläpito	☐	☐	☐	☐	☐
Puistojen kunto	☐	☐	☐	☐	☐
Puistojen hoito	☐	☐	☐	☐	☐
Rakennukset	☐	☐	☐	☐	☐
Julkiset tilat	☐	☐	☐	☐	☐
Yleinen siisteys	☐	☐	☐	☐	☐

20. Arvioi Haapajärven ympäristön seuraavia osa-alueita (luonto) (1= erittäin huono, 2= huono, 3= ei hyvä, ei huono, 4= hyvä, 5= erittäin hyvä)

	1	2	3	4	5
Maisemat	☐	☐	☐	☐	☐
Puhtaus	☐	☐	☐	☐	☐

21. Mitä kehitettävää mielestäsi on Haapajärven keskustassa ja sen ympäristössä?

PALVELUT

23. Mitä kehitettävää mielestäsi on kaupungin palveluissa?

24. Mitä kehitettävää mielestäsi on kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluissa?

25. Mitä kehitettävää mielestäsi on sosiaali- ja terveystalvaeluissa?

26. Mitä kehitettävää mielestäsi on Haapajärven muissa palveluissa?

27. Miten arvioisit seuraavien tekijöiden vaikutusta mahdolliseen poismuuttoosi Haapajärveltä? (1= erittäin merkityksetön, 2= merkityksetön, 3= ei tärkeä, ei merkityksetön, 4= tärkeä, 5= erittäin tärkeä)

	1	2	3	4	5
Oma työpaikka	☐	☐	☐	☐	☐
Puolison työpaikka	☐	☐	☐	☐	☐
Perhe	☐	☐	☐	☐	☐
Ystävät	☐	☐	☐	☐	☐
Sukulaiset	☐	☐	☐	☐	☐
Asuinympäristö	☐	☐	☐	☐	☐
Asuminen	☐	☐	☐	☐	☐
Elinkustannukset (hintataso)	☐	☐	☐	☐	☐
Työmatka	☐	☐	☐	☐	☐
Harrastukset	☐	☐	☐	☐	☐
Kaupungin palvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Kulttuuri ja vapaa-aika	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaali- ja terveyspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Muut palvelut	☐	☐	☐	☐	☐
jokin muu, mikä?	☐	☐	☐	☐	☐

28. Kysymys on tarkoitettu Haapajärvellä asuville:

Kuinka tyytyväinen olet Haapajärveen asuinpaikkakuntanasi? (1 = erittäin tyytymätön, 2 = tyytymätön 3 = ei tyytyväinen, ei tyytymätön, 4 = tyytyväinen, 5 = erittäin tyytyväinen)

1 2 3 4 5

Erittäin tyytymätön Erittäin tyytyväinen

30. Kysymys on tarkoitettu sellaisille, jotka käyvät Haapajärvellä töissä, mutta eivät asu siellä:

- Kuinka tyytyväinen olet ratkaisusi kulkea Haapajärvellä töissä toiselta paikkakunnalta? (1 =erittäin tyytymätön, 2 = tyytymätön, 3 = ei tyytyväinen, ei tyytymätön, 4 = tyytyväinen, 5 = erittäin tyytyväinen)

1 2 3 4 5

erittäin tyytymätön erittäin tyytyväinen

31. Kysymys on tarkoitettu Haapajärvellä asuville:

- Oletko harkinnut muuttavasi pois Haapajärveltä viimeisen vuoden aikana?

Kyllä

Ei

32. Kysymys on tarkoitettu Haapajärvellä asuville:

- Perustele edellistä vastaustasi:

33. Halutessasi osallistua Haapajärven Yrittäjät ry:n 100 € (2 kpl) lahjakorttien arvontaan, jätä yhteystietosi tähän. Tietoja ei tulla yhdistämään antamiisi vastauksiin.

Etunimi	_____
Sukunimi	_____
Matkapuhelin	_____
Sähköposti	_____
Osoite	_____
Postinumero	_____
Postitoimipaikka	_____